

KAITSI E KODUL!

7. SEPTEMBRI 1927.

Eesti Pank

Tallinn, Vabaduspuiestee 3.

Telegrammiaadr.: Eestipank.

Põhikapital . . . Mk. 250.000.000.

Tagavarakapitalid „ 400.526.897.

**Osakonnad: Haapsalus, Kuresaares,
Narvas, Paides, Petseris, Pärnus,
Rakveres, Tallinnas, Tartus, Valgas,
Viljandis ja Võrus.**

**Toimetab kõiki pangaooperatsioone.
Korrespondendid kõikides välismaa
suuremates linnades.**

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

III AASTAKÄIK

Nr. 17

7. SEPTEMBRIL 1927

Väljaandja: Kaitseliidu staap. Vastutav toimetaja: V. Neggo. Tegev toimetaja: J. Jaik.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas 300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus 50 mrk.

Üksiknumber 30 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 4000 mrk., 1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja 1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teispäeval, kesknädalal, neipäeval ja reedel kella 2—3 p. l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Omavalitsuste kaasabi kaitseliidule.

Ei või just kiidelda, et omavalitsused erilist agarust üles oleksid näidanud kaitseliidu aitamisel. Ma ei taha siinkohal kõnelda puhtrahalisest abist, küll aga juhtida tähelepanu niisugustele asjaoludele, mis hädatarvilikud kaitseliidu organisatsiooni väljaarendamisel kui ka tegutsemisel, olgu see mis tahes juhul või moel.

Läinud sügisel oli juhus tähele panna kaitseliidu Tartumaa häire korral nähtusi, mis mind selle teema peale on juhtinud.

Korraldati ülemaakondlik häire, et näha, kuidas tegutsevad kaitseliidu üksused maal üksikutes kohtades ning kuidas nad võidavad kohapealseid iseäraldusi, mis olulisem osa terves kaitseliidu tegevuses tarviduse korral.

Valla kui administratiivüksuse kesk-kohaks on vallamaja. Seega on koondunud kogu tähelepanu vallamajale. Seal on telefon ja omavalitsusasutuse keskkoh, mis ühtlasi elusooneks ka raskematel momentidel, nagu seda on linnades linnavalitsuste asukohad ja riigivalitsustel valitsushooned. Seepärast näeb kaitseliit esimeses järjekorras oma ülesannet ka selle kesk-koha kaitses kohapeal.

Loomulik, et valla tuiksoon end kõigepealt ise kaitseb, kui mitte muuga, siis alalise valvelolekuga.

Mida oli näha aga tervel real juhtudel? Võid terve tunni kloppida vallamaja ustel ja akendel, isegi niipalju on aega ja mahti, et üksipalkide kaupa tõsta vallamaja lahti

ja vea teise kohta, ei ühtki elavat hinge majas. Ja seda mitme tunni kestes. Selgub, et sekretär on läinud „küla peale“, nagu laupäevaõhtust poissmehe kodust äraminekut nimetatakse.

Sealsamas teine vallamaja. Rahvast on sees. Isegi tuld näed, kuid ligi tund aega käi ümber maja ja klopi kõik kohad läbi, kuid keegi välja ei tule. Lõppeks saadab vallasekretär oma tüdruku ütlema, et tema kedagi vastu võtta ei saa. Tüdruku kaudu seletad küll ära, et paluge härrat, sest tõsi on taga — on kaitseliidu häire ja lahinguolukord ja võib olla on midagi tõsist lahti. Pole teada! Sekretär ei mõtlegi tulla. Ja kui lõppeks tuleb, siis kõneleb ainult vallamaja hoovis ning ütleb, et kantselei kõnetunnid on päeval 2—3-ni. Muul ajal vallamajja ei saa. No olge nii head ja tehke sellele inimesele selgeks midagi!

Kolmandas vallamajas ei luba sekretär telefoni, sest see minevat vallale kallis maksma. Kui öeldakse, et maksame kuld, siis leitakse teine vabandus ja nimelt: ei olevat niisugust arvet tema raamatupidamises, kuhu saaks saadud summa sisse kanda jne.

Niisuguste kentsakate lugude jutustamine viiks iseenesest liig pikale. Tahtsin siinkohal ära märkida ettetulnud juhtumisi, mis ühes ega kahes kohas ei juhtunud, vaid ühel või teisel kujul väga paljudes kohtades esile kerkisid.

Võimalik, et siin peasiü veeretatakse sekretäri kaela. Kuid uskuge, sekretär on ju valla ametnik ja tema peab väljendama seda, mida temalt valla kodanikud nõuavad. Ma ei tahaks uskuda, et niisugustes valdades enamik rahvast oleks kaitseliidu vastane. Nägin just niisugustes kohtades kõige rohkem ja kõige agaramaid kaitseliitlasi.

Terve viga seisab ainult korraldamatuses. Ning see ongi pahe, mida tuleb kõige lühema aja jooksul välja kiskuda juurtega. Nii nagu linna- ja maakonnavalitsused on endid teinud äärmiselt vastutulelikuks kaitseliidule, tuleks sama rada sammuda ka valla- ja alevivalitsustel.

Üldiselt on ju raske ette määrata, mis alal ja kuidas vallaomavalitsused peaksid vastu tulema ja kaasa aitama. See oleneb igas vallas ja alevis kohapealsetest oludest. Ning üldiselt on alati parem, kui just tähele pannakse kohaliku korralduse ja elu iseäraldusi ning ei katsuta „üle liha“ löömist läbi viia.

Sellest välja minnes tuleks ka valla- ja aleviomavalitsustel muude toimingute kõrval natuke aega kulutada selle küsimuse lahendamisele, mis on ühenduses kaitseliidu aitamisega.

Üldiselt vaadatuna on tähtis, et iga oma valitsus katsuks teid leida selleks, et igal ajal vallamajades viibiks isik, kes on telefonikõnevõimeline. Tähendab — on tarvilik asja nii korraldada, et vallamaja telefon igal ajal oma ülesannet täidaks, sest see on suuremal hulgal juhtudest ainuke sideabinõu. Kantselei telefon ühendatagu elutubadega, nagu seda paljudes vallamajades on tehtud. Iga vallamajas elav isik varustatagu vastavate instruksioonidega, s. t. niisuguste instruksioonidega,

mida hädaohu korral kõigil teada tarvis. Ühe sõnaga, kui sekretär, kes alaline vallamajas elaja, kohal ei ole, et siis keegi oleks, kes teaks, keda vallamajja sisse lasta, kuidas telefoniühendusi saab, kus telefon on jne., jne. Peale muu ei teeks minu arvates ülesaamatuid raskusi, kui vallamajast ühendus kas signaali või telefoni teel sisse seatakse kõige ligema kaitseliitlasega. Tuleb silmas pidada, et kaitseliitlasi leidub praegu pea iga vallamaja juures õige lähedase maa peal. Ka võiks igal vallamajal olla oma erisignaalid. Kuidas neid kuski teostatakse ja mil moel, on juba eriküsimus. Siin kohal olgu tähelepanu juhitud ainult sellele, et omavalitsus siin mõtteid peaks vahetama ja kontakti astuma kohaliku kaitseliiduga. Seni on kontakt kas sootuks puudunud või võimatu loid olnud.

Edasi minnes võiks ju puudutada ka omavalitsuste abi õppe- ja spordiplatside andmisel ja muretsemisel. Neid on katsutud küll riiklikul abil korraldada, kuid paljudes kohtades ei ole see võimalik. Küll aga oleks kohalikul omavalitsusel nimetatud platside muretsemine oma maatagarade tõttu võimalik ja teinekord päris hõlbus.

Ka siin oi tohiks omavalitsused lihtsaks pealtvaatajaks jääda.

Tuleb ikkagi silmas pidada, et kaitseliidu organisatsioon on meie kõikide ühine ettevõte. Mida rohkem suudame ise ilma riikliku abita, seda tervem on see organisatsioon ja seda tugevam ning armsam.

Peagi algab ka omavalitsustel elavam tegevus peale suvist vaheaega. Tahaksin loota, et elevus ja huvi kaitseliidu vastu tõuseks.

A. P.

Kahepoolsete taktikaliste õppuste korraldamisest.

Möödunud aasta sügisel malevates korraldatud suuremad ja väiksemad kahepoolsed taktikalised õppused leidsid üldist poolehoidu. Nad osutusid mitte ainult heaks propagandaabinõuks kaitseliidu liikumisele, vaid omasid ka väärtuse pealikut ja malevlaste väljaõppe poolest. Neil õppustel valitses sõjaline õhkkond, mis kõiki köitis, kaasa kiskus, tõstis elavust ja jättis paremaid mälestusi. Kaitseliidu juhtidele selgitasid nad väljaõppe korraldusi ja puudusi; juhid ammutasid neist

õpiseid tuleviku tööks. Ka käesoleval aastal on malevates sellekohaseid kavatsusi, mida tuleb tervitada.

Suuremad kahepoolsed taktikalised õppused lähevad siis edukalt korda, kui üksik malevlane jao ja iga vähem üksus suurema üksuse koosseisus korralikult töötab, kui pealikud omanud oma üksuse taktikalises juhtimises tarvilise vilumuse, seepärast on nende õppuste organiseerimise eeltingimuseks, et enne korraldataks õppusi väiksemate osadega, vähemalt 2—3

õppust jao ja rühma tegevuse ulatuses. Sarnaste õppuste hea kordaminek oleneb ka tunduvalt nende organiseerimisest, peaaugult nende ettevalmistusest. Vaatame lühidalt, üldjoontes, milles seisab see ettevalmistus.

I. Missugust lahingtegevust läbi võtta ja üksuste koosseisud.

Esimesena tekib küsimus, millist lahingtegevust õppuseks valida, kui suurte üksustega seda korraldada, kui kaua õppus kestab? Isiklikult pooldan kompanii ühepäevast õppust, mida malevkondade vahel võiks korraldada. Lahingtegevuseks võiks olla pealetungi ja kaitselahingu läbiviimine. Ühele poolele — pealetung, luure, lähenemine, kallaletung ja rünnak. Teisele poolele — julgeoleku luure, kaitse organiseerimine, kaitselahingu läbiviimine vastulöögi korraldamisega. Kui aga kohapeal iseäranis manöövritest huvitatud olakse, nende kordaminekuks on eeldusi, siis võib õppusi korraldada pataljoni tegevuse ulatuses. Pataljoni õppuste kestvus oleks kaks päeva. Tegevus põhijoontes sama, mis ühepäevaste õppuste juures, kuid lähenemist alatagu kaugemalt ja luureks kasutatagu kergeid osi (ratsanikud, ja jalgratturid). Sel korral esimese päeva tegevuseks võtta luuretegevus, kaitse organiseerimine ja lähenemine. Teisel päeval — kaitse- ja pealetungilahingu läbiviimine.

Osavõtjad üksused peavad olema täies koosseisus, kõigi relvadega, nende organisatsioon peab vastama sõjaväe organisatsioonile, selle moodustamiseks võib kaitseliidu osi koostada. Kindla koosseisu saamiseks arvestada keskmise protsendiga, mis malevlasi õppustest osa võtab (50—60%). Et kaitseliidus puuduvad seni kuulipildujad, siis asendada nad erimärkidega (raske kuulipilduja — vineerist või õhukesest lauast valmistatud punase neljanurgelise lipuga, kerge kuulipilduja — sama, kolmenurgelise lipuga). Sarnasel koostatud osade tegutsemisel võib küll esile tulla raskesti juhtimisel, mis tingitud mitte küllaldasest liituvusest allüksuste vahel, kuid see pahe on möödapääsmatu. Pataljoni koosseisu tuleb täiendada lahingu ülesandeks vajalikkude sidevahenditega, lahinguvooriga, luurevahenditega (ratsanikud, jalgratturid), tehniliste üksustega (pioneerid). Ilma nendeta ei saa pataljoni tegevusest õiget pilti ja õppus lonkab.

II. Maastik ja aeg.

Järgmiseks etapiks on maastiku ja aja määramine. Maastik mõjutab tähtsal määral õppuste käiku, mispärast ka selle valikut toimetada iseäralise hoolega. Üheks teguriks on siin ta kaugus õppustest osavõtjate kaitseliitlaste elukohtadest. See ei tohiks suurem olla kui 2—3 tunni tee. Maastik peab võimaldama tule ja manöövri kooskõlastamist. Selleks on tarvis tule toetus sügavusest, vaatlusvõimalused, muundamise soodustused. Sarnaseks maastikuks osutub meie harilik künklik, põldude ja võsastikuga vahelduv keskmiste tuleruumidega maa-ala. Eriti huvitavaks kujunevad õppused siis, kui need sünnivad maastikul, millel on tähtis aja- või muinaslooline minevik.

Alguses valib õppuste juhataja tegevusrajooni kaardi järele, siis tutvub ühes oma lähemate abilistega sellega koha peal. Enne koha peale sõitmist märkida ära kaardil vaatluskohad, kust tutvumist toimetada, ja seada kokku marsruut. Soodsateks vaatluskohtadeks on ümbruskonna üle valitsevad kõrgustikud. Igas vaatluskohas määrata ära silmapiir, reljeefi üldkujud (mäeseljandikud, nende suunad ja kõrgemad kohad), metsad, sood, jõed, järved ja muud takistused, siis asulad ja taktikaliselt tähtsamad esemed.*) On nõnda igast vaatluskohast maastikuga tutvumist toimetatud ja sellest täieline ettekujutus saadud, siis asuda taktikalise olukorra ja ülesande kokkuseadmisele, milles arvestada maastiku omadustega. Lõppeks märkida ära kaardil tegevusrajooni piirid. On ülesanne kokku seatud (võib koha peal üldjoontes), siis vaadata välja kogumiskohad üksuste õppustele kogumiseks, puhkuseks (kui see ette nähtud), õppuste lõpuks ja tegevuse harutamiseks.

Soovitame õppuste juhatajaile tutvuda koha peal õppusrajooni ja selle ümbruskonna ajaloolise minevikuga, muinasaja ja ajalooliste mälestusmärkidega, vabadussõja lahinguväljadega, ümbruskonna loodusega, kultuuri-, majandusliku ja sotsiaaleluga (seltsimajad, eeskujulikud talud, ühispiimatalitused, tarvitajate-ühisused, tähtsamad seltskonnategelased) ja koguda

*) Kompanii õppuste korraldamisel sünnib maastikuga tutvumine vähemas ulatuses, kuid suuremate peensustega.

statistilisi andmeid nendetegevusest. Soodsal ajal (õppuste lõpus või vaheajal) esineda selles lühikese referaadiga õppustest osavõtjatele. See aitab kaasa kodumaa tundmaõppimisele ja tõstab huvi õppuste vastu.

Kaitseliidu õppused ei tohi kujuneda koormavaks ja segada malevlaste kiireid põllutöid, mispärast õppusteks valitagu aeg, mil tööd enam-vähem korras. Kiirel tööajal ühepäevasteks õppusteks kasutada pühapäevi.

III. Olukorra kokkuseadmine.

Olukord õppusteks peab olema lihtne, mitte keeruline, vastama tegevuse ideele ja võimalikult sarnanema tõelisele sõjalisele olukorrale. Raske on anda juhatusi olukorra kokkuseadmiseks; ta otstarbekohasus on sellest, kui võrra ta õppuste juhataja omab ettekujutuse tõelisest sõjalisest tegevusest ja on vilunud olukorra loomises.

Olukord seisab koos kahest osast: üldolukord ja eriolukord. Esimene sisaldab lühikese kokkuvõtte oma vägede (üksuse, mille koosseisus õppeosa töötab), naabrite ja vastaspoole tegevusest kuni õppuse algmomendini. Eriolukorras antakse täiendavad andmed, millised muutused tulevad õppuse alates, täiendavad teated vastaspoolest ja ülesanne. Ta peab sisaldama järgmise suurema üksuse operatiivkäsu. Olukorra juure lisatagu skeem, millel märgitud oma vägede ja vastaspoole asetus.

IV. Juhid ja vahekohtunikud.

Nüüd tarvis lõpulikult moodustada õppustest osavõtjad üksused, jagada need kaheks vastaspooleks, määrata neile juhid. Poolte koosseisud fikseerida graafiliselt. Määrata ühele poolele silmapaistvaid eristusmärgid (valge kate mütsil või jälle mütsi ääre ümber valge lint).

Jääb veel määrata vahekohtunikud, kes selle eest hoolt kannavad, et õppused tuleksid sõjaliselt rohkem tõelised, õpetlikud, ja kes üles märgivad silmapaistvaid õpised ning puudused. Mida suurem on vahekohtunikkude arv, seda paremaid ja õpetlikumaid tagajärgi saavutatakse õppustest. On soovitatav, et kompanii õppusel igas rühmas oleks vähemalt kaks vahekohtunikku, pataljoni õppusel üks. Vahekohtunikkudeks määrata instruktoreid ja vabu

pealikuid. Kui siiski küllaldast arvu ei saa, siis pöörduda kohalikkude sõjaväeosade ülemate poole, kes on alati selles lahkesti vastu tulnud.

V. Ettevalmistus eriteenistuste alal.

Õppuste juhatajal aegsasti korraldused teha õppustest osavõtjate varustamiseks toiduga ja laskemoonaga, korraldada sanitaarala ja hoolitseda korterite eest.

Nõuda välja ja saata üksustesse paupadrunid, raketid, määrata kindlaks paupadrunit arv iga päeva peale (25–30). Meelestada, et lahingpadruneid õppustele mitte kaasa võtta. Enne väljaastumist alalistest asukohtadest üksuste pealikul korraldada malevlastele järelevaatus eesmärgiga kindlaks teha, et neil lahingpadruneid tõesti kaasas ei leidu. Samuti õppusteks välja antav laskemoon sama eesmärgiga põhjalikult järele vaadata. Paupadrunitega on lubatud vastase pihta lasta mitte lähemalt kui 40 sammu. Paupadrunit tühjad kestad üles korjata. Loskemoona ja rakette tarvitada ainult tõsise vajaduse korral.

Õppuste juhatajal tegutsevatele pooltele välja anda tarvilised sidevahendid (telefoniparaadid, kommutaator, kaabel).

Varustada tegutsevad pooled tarvilise arvu kaartidega, kirjutusmaterjaliga (välikirjavahetuse raamat, pliats, kummi), kompasside ja binoklitega, vahekohtunikud eristusmärkidega.

Malevlastele tuleb teatavaks teha, kas toitlustamine sünnib üldkatlast või võtavad malevlased toidu kaasa. Üldkatlast toitlustamisel määrata ära, mis kella ajal, kellele ja missugune toit välja antakse ja missugused söögi- ja jooginõud malevlastel olgu kaasas (lusikad, noad, kahvlid, kruusid, katlakesed). Hoolitseda vahekohtunikkude ja sõjaväeosadest juurekomandeeritud kaitsevälaste toitmise eest. Määrata ära malevlaste ja vahekohtunikkude hobuste toitmiskord.

Sanitaaralal kutsuda sanitaarpersonaal (arst, õde, velsker igas kompaniis) tarviliste medikamentidega.

Korterid. Hoolitseda, et malevlastel pärast õppuste lõppu ei tuleks koha peal korterite järele oodata. Määrata aegsasti ära puhkekohad, et poolte juhtidel oleks võimalus taretajaid välja saata ja ruumid ära jaotada. Puhkusele ja öökorteritesse paigutada malevlased neisse ruumidesse, mida omanikud vabatahtlikult

lubavad. Enne malevlaste paigunemist arstil või velskeril ruumid järele vaadata. Ruumide määrimisest ja rikkumisest hoiduda, see heidab kaitseliitlaste peale halba varju. Ümberkäimises pererahvaga oldagu korrekt, viisakas, igapidi eeskujulik. Lahkudes võtavad puhkuseolevate üksuste pealikud omanikult või ruumide kättenäitajalt kirjaliku tõenduse, et kaitseliitlaste poolt nende kasutada olevates ruumides omanikule mingisugust kahju ei ole tehtud.

On õppuste organiseerijal kõik küsimused õppuste korraldamise kohta läbi kaalutud ja vastav kava valmis, siis kutsuda instruktorid ja õppustest osavõtjate alluvate üksuste pealikud ühisele nõupidamisele, kus neid informeerida kavast. See kava veel ühisel nõupidamisel läbi arutada.

Kõik korraldused saata laiaili eeldusega, et ka allüksuste pealikutel ja asjaosalistel isikutel jääks tarviline aeg korralduste tegemiseks. Poolte juhtidel olukord läbi harutada, otsus ja vastavad korraldused teha, et üksused määratud ajal

kogumiskohtadesse jõudes kohe võiksid alustada tegevust. Viivitamine ja hiljaksjäämine ju õppuste alguses ei ennusta edukat kordaminekut.

Kaitseliit on seltskondlik organisatsioon. Kõik tema tähtsamad ettevõtted ja tegevused kajastugu seltskonnas. Ärgu unustatagu informeerimast kohalikke ajakirju õppustest. Kutsuda kohalikke seltskonnategelasi ja ajakirjade esitajaid õppustele. Määrata informatsioonipealik, kes kõige tegevusega kursis ja kelle ülesandeks informeerida kutsutud võõraid õppuste käigust.

Käesolevas artiklis käsitasin kahepoolsete taktikaliste õppuste ettevalmistamist üldjoontes. Ruum ei luba peatuda nende läbiviimisel. Mida leidlikum on õppuste organiseerija, mida rohkem ta suudab kõiki küsimusi ette ära näha, mida rohkem on äratatud huvi nende vastu, seda õpetlikumad ja rikkamad on tagajärjed. Neil õppustel tuleb palju eritlusi, palju kasulikke näpunäiteid ja õpiseid. On väärt, et need käsitamist leiavad „Kaitse Kodu!“ veerudel.

Kas on lõhkeaine sõjagaasist humaansem võitlusvahend?

„Kaitse Kodu!“ nr. 7 kirjutab kaitseliitlane, kes käis sõjakoolis nendele korraldatud loengutel, lühidalt kuulnud loengute üle. Ta nimetab sealjuures ka minu loengut ja nähtavasti pole talle meeldinud minu lause, et sõjagaasi ei võigi nii väga barbaarseks relvaks nimetada. H-ra A. N., nii on artiklile alla kirjutatud, ütleb edasi, et kui see temast ripuks, keelaks ta küll gaaside tarvitamise, ja seega tahab väljendada, et ta minu vaatega ei saa nõus olla. Minu teada pole ma loengutel ütelnud, et sõjagaas on humaanne relv; olen arvamises, et sõjarelvade kohta üldse sõna humaanne ei tohigi tarvitada, sest et mitte ükski nendest selle sõna mõistega kokku ei sünni, vaid ütlesin, et sõjagaas on lõhkeainest ja laskeriistast humaanseni relv. Ma tean, et rohkesti on isikuid, kes selles mõttes minuga täiesti lahku lähevad, siiski jään oma arvamise juure ja loodan, et tulevikus ikka rohkem ja rohkem poolehoidjaid leiab. Et praegu veel nii rohkesti arvamises ollakse, et sõjagaas on barbaarne relv, tuleb sellest, et suuremal hulgal on

sõjagaas täitsa tundmatu relv ja meil Eestis on neid sõjaväelasi vähe, kes maailmasõjas gaasidesse sattusid ja sellest teavad rääkida. Meie peame ka seda arvesse võtma, et eestlased teenisid maailmasõja ajal Vene sõjaväes ja selles oli gaasikaitse 1915. ja 1916. a. väga halvasti korraldatud. Kes sel ajal Vene sõjaväes teenis ja gaasidesse sattus, sellel võis küll öudne mulje gaasrännakust järele jääda. Seda olen ise näinud, olen ise seda läbi elanud. 1917. a. varustati ka Vene sõjavägi võrdlemisi heade maskidega ja mulje gaasidest oli juba üsna teine. Siin aga ei tule meil arvestada sellega, mis mulje gaasirännak ühele või teisele isikule jättis, kuid tagajärgedega, mis peale sõda kokkuseatud statistilised andmed meile annavad. Ameerika kindral Fries ütleb, et kõikidest neist, kes gaasidest kannatada said, tähendab neist, keda tööpoolest mürgitati, suri ainult kuni 2,5%. Kuulsa üperiidi mürgitusest, mis mõjub mitte ainult hingamisorganitele, vaid ka nahale, tekitades raskelt parandatavaid haavu, suri mitte

rohkem kui 1,5%. Kas see surmavuse % pole märksa väiksem kui laskeriistadest? Haavatutest suri ometi 10—12%. Võrdleme neid andmeid ja otsustame nende järel, kumb relv on „humaansem“, kui me üldse soovime seda sõna tarvitada sõjarelvade kohta. Peale selle tuleb meeles pidada, et mitte kõik sõjaväljal tarvitavad gaasid hävitavalt inimesele ei mõju, olgugi et inimene ka kaitseta nendesse sattus. Hulk gaase kuulub ärritavate hulka ja ei mürgita, vaid mõjuvad ainult niikaua kas silmadele, ninale või kõriilannahale, kuni inimene nende atmosfääris viibib. Mingit halba tagajärge nemad ei jätnud. Kas võime endale üldse humaansemat relva ette kujutada, ta ei haava, ta ei tapa, ainult viib vaenlase lahingu momendiks rivist välja. Inimene toibub ja on jällegi täitsa terve niipea kui nende atmosfäärist lahkub. Kas lõhkeaine tegevus on samasugune? Keda viimane tabab, on kas haavatud või surnud.

Paljud on arvamises, et mürgitatud inimene kannatab suuremat valu kui haavatud. Selle vaatega ma küll leppida ei saa. Milliseid hirmsaid haavu laskeriistad tekitavad, peajasjalikult veel brisantmürsu kilud, teab igüks, kes sõjas on olnud. Purustatud luudega tuleb inimesel lamada mitu nädalat, vahest isegi mitu kuud ja iga päev, või üle päeva, aetakse ta me uued tupoonid haava sisse ja tõmmatakse vanad välja. Valud selle juures on nii koledad, et suurem hulk inimesi ei kannata neid ja langeb igakord minestusse. Oleme aga sellega juba harjunud, ei tule mõttesegi ütelda, et see on barbaarsus inimest nii purustada ja nii suurt valu temale teha. Gaas on uus relv, suuremale hulgale täitsa tundmatu; oleme tema tegevusest ainult kuulnud ja ettekujutus ajab meile sarnase hirmu peale, et muud ei tea tema kohta ütelda, kui „gaas on barbaarne relv“.

Ei ole ta laskeriistast või lõhkeainest hullem ja ei tekita ka suuremat piina kui viimased. Kas mürgitatud kopsudega inimesel suurem piin ja valu on, kui inimesel, kelle kõht või sooled läbi on lastud või kiidudest kärjastatud? Ei tahaks uskuda. Minu käte vahelt on maailmasõjas palju haavatud ja ka mürgitatud inimesi läbi käinud ja mulje on mulle jäänud, et mürgitatud üldiselt palju rahulikamad olid kui haavatud.

Muidugi ei taha ma ütelda, et gaase ei tule karta. Nende mõju on hirmus, kui kaitsmata sõjavägi nendesse satub. Kui

aga sõjavägi on hea kaitsevahendiga varustatud, siis gaas ka temale häda ei tee. Hästi korras hoitud gaasimask ja hästi kõva gaasidistsipliin sõjaväes paraliseerivad selle „barbaarse relva“ tegevuse kuni miinimumini. Olen kindel selles, et kui hra A. N. tulevikus peaks gaasidesse sattuma ja on hea kaitsega varustatud, ka tema vaade gaaside kohta muutub. Asi on ometi kindel, et tulevikus gaase tarvitatakse ja ka meie sellest mööda ei pääse. Sellega tuleb täpselt arvestada. Seepärast oleks küll ebaõige, kui sõjaväge sellega hirmutada, et sõjagaas tekitab koledat piina mürgitatutele. Niisugune arvamine ei vastaksi tõele. Asi ei olegi nii hull. Kuidas võime niisugusel juhul tulevikus oma sõjaväelt veel gaasidistsipliini nõuda, kui rahuajal oleme teda selle relvaga kogu aja hirmutanud? Mingit iseäralikku valu ja piina gaas ei tee, kui kaitse on hästi korraldatud ning kui selle peale on rõhku pandud juba rahuajal. Kui sõjavägi hästi oskab kaitsevahendit käsitada, siis näeb igüks, et sõjagaas on humaansem relv kui laskeriist ja laskemoon. Inglise gaasiasjanduse juhataja ütleb ühes artiklis, mis 1914. a. ilmus: „Gaasisõda on kõige humaansem viis inimest rivist välja viia“. Umbes selsamal ajal kirjutab Ameerika riigisekretär Benedict Crowell: „1918. a. oli 20—30% Ameerika kaotustest saadud sõjagaasist, mis näitab, et sõjagaas on väga mõjuv relv. Siiski näitab statistika, et hästi korraldatud kaitse juures surmavus sõjagaasist ei tõusnud üle 4%. Sellest peab otsustama, et sõjagaas on mitte ainult väga mõjuv, kuid ka väga humaanne relv.“ Ameerika gaasiasjanduse juhataja Prantsusmaal maailmasõja ajal kindral Fries ütleb: „Iga sõdur peab teadma, et sõjagaasist mürgitatuna on tal ligi 10 korda suurem lootus ellu jääda kui haavatuna.“ Lõppeks ta ütleb: „Sõjagaas on humaanne relv.“

Ka Saksa prof. Julius Meyer, kelle poolt on välja antud raamat: „Der Gaaskampf und die chemischen Kampfstoffe“, nimetab, et ta on olnud mitu korda haavatud ja mitu korda ka raskesti mürgitatud, aga ta ei või öelda, et mürgitatuna suuremat piina ja valu oleks kannatanud kui haavatuna. Hra A. N. ütleb, et tema arvamisel peab sõjamees avalikus võitluses langema, kui see talle määratud. Kas see on avalik võitlus, kui üks osa positsioonist või kindlusest mineeritakse ja õhku lastakse. Mineerimine on juba vana võitlusviis, keegi

enam selle vastu ei protesteerri. Või kas on maskeeritud hundikoopad „avalik ja humaanne“ võitlusviis?

Ma arvan, et avalik võitlus on ajalooline nähtus, mida sõjas enam ei näe, praegu on kõik rajatud massilisele tapmisele, nii et avalikust võitlusest üldse ei tule enam juttu teha. Kus siin siis human-

sus lõpeb ja barbaarsus algab — selle üle vist keegi otsustada ei saa.

Märkus: Soovitan kõikidele, kes sellest küsimusest on huvitatud, lugeda Rudolf Hansliase „Der chemische Krieg“, väljaanne 1927. a. Lhk. 209—216 arutab ta laiemalt seda küsimust ja toob väga huvitavaid näiteid.

Dr Buxhoevden.

Carl Robert Jakobson.

Carl Robert Jakobson.

Enne Carl Robert Jakobsoni oli hüütud lootusetult: „Finis Estoniae!“ Pärast Jakobsoni ei öeldud seda enam.

Meil on vähe legendaarseid isikuid, peaaegu ei olegi. Carl Robert Jakobson aga sai legendaarseks juba oma eluajal.

Juba need kaks tõsiasi ütlevad küllalt, et otsustada, kelleks oli ja on Jakobson meie rahvale. Suur juht, legendaarne juba oma eluajal, murrangu tooja Eesti elusse, uue ajajärgu raiuja, põhjapanija sellele, mis on iga rahva püsimise algingimus.

Juba Fählmann kirjutab: „Eesti rahvas kaob. Ta ümberrahvustatakse...“ Ja näis, et ta kõneles tõtt. Häabumise tõtt.

Meie ärkamisaeg oli lõppemas suure ja oma raugemises traagilise fiaskoga. Kuna orjuse ajal kohalik sakslus oli püüdnud sihikindlalt end hoida „verepuhtana“, takistades enesesse sulamast Eesti elementi, oldi nüüd — kus talurahvas oli, kuigi raskeil tingimustel, omandamas maad, ja ühes sellega tekkis hädaoht, et sakslaste käest libiseb Baltikumis ära nende ainuvalitsus — seisukohta järsku ja põhjalikult muudetud. Terve energia ja püüd rakendati selleks, et muuta iga vähegi kirjaoskaja eestlane sakslaseks. Selleks mobiliseeriti kirik, koolid, usulahud, õmbluskoovid, kaupmehed, käsitöölismeistrid. Ja Jannseni luuletused ning Koidula haletsetud esimene isamaatunne jäigi ainult ilushaledaks magusvaluks, mille loidus oli vastuvõtlikumaks eltingimuseks saksastamisele. See sündis valuta, sihikindlalt, järjekindlalt... Rahva majanduslik seisukord oli vilets, ainus tee lahti saada „madalast seisukohast“ oli saksastada.

Seal tuli Jakobson. Ja korruga muutus kõik. Tema viis läbi korruga sügava rahvuspoliitilise murrangu.

Ei ole mõtet hakata siin jälle jutustama Jakobsoni elulugu ega üksikasjalikult harutada ta mitmekülgset rahvajuhhi tegevust. Sellest on juba kõneldud nii palju ja üksikasjaliselt. Ja seda teab ka iga eestlane.

„See seal on see põlisvaenlane!“ näitas ta mõisnikkude peale oma „Kolmes isamaa kõnes“. — „Nemad ja nende truud käsilased — kirikusulased! Nemad!“ — Nii ta hüüdis. Esimesena. Ülivõimsate, nagu näis, vastaste kohta.

See oli kui tormikutse, hüüe ärgata. See oli huljulgegi, sundis esimesel hetkel iga kuulja kokkunult võpatumagi. Aga ta oli tõde! Ja ühtlasi tabamine eestlase hinge tundelikumasse kohta. Sajandite vältel instinkti muutenud töö hüüdmine kõrvadesse, mis ei olnud harjunud kuulma niisugust julget tõehüüdu. See põrutas, sundis kokkuma omaenese tuimuse pärast. See kis-kus kaasa, äratas hoopis uue, lõi uue trotsivuse.

Äratas uue ajajärgu. Liig kaua oldi kannatatud vaikes!

Ütlen veel, mis olen öelnud juba mujal varem: Jakobson pidi tulema. Pidi tulema vaimline ja poliitiline novaator, novaator võitleja. Sest juba liig kaua olime olnud ilma tõusuvõitlusest. Jakobson oli võitleja juba iseloomult, kohane vaenukinda heitja lämmatavale sakslusele. Sündinud äratushüüdjä.

Ta heitis kinda. Üksinda algas ta oma võitlust. Aga kui ta suri, keset ägedamat heitlust oma enese ja oma rahva sihtide eest, siis oli ta seljataga terve ärganud rahvas.

See pole ülistamine, vaid ainult tõe tunnistamine, kui ütleme, et Jakobson oli see, kes lõi esimesed hoobid Eesti iseolemise eest. Tema võitleja-äratus rahvustunde, rahva sirguajamise äratamiseks, ta juhitegevus esimeste päris-Eesti organisatsioonide loomisel, eestimeelsete raamatute kirjutamisel oli alguseks Eesti iseolemisele üldse. Kujutatagu ette ajajärku a. 1875—1900 ilma temata, ilma tema antud hoota! Milliseks oleks kujunenud see?

Ei enne ega pärast ole ükski mees olnud nii täielikult ja tõesti kogu Eesti rahva juht, kui oli seda Jakobson. Ükski teine pole olnud rahva

südamele nii ligi, kui oli seda tema. Tema jääb meie ajalukku suure juhina, suure äratajana, uue ajajärgu algatajana.

14. augustil avati ta haua, Kurgja, ta enese talu, metsas mälestusmärk. Selle avas Eesti iseisva vabariigi juht, temaga kaasas Eesti rahvaesituse esimees, Eesti kirikute juhid. Ja samba vabanemisel saluteeris Eesti iseseisva vabariigi rahvavägi. Auvahtideks seisid kaitseliitlased...

Eesti vabariik, parlament, rahvavägi — kas võis Jakobson tõesti aimata midagi sellesarnast, kui ta hüüdis: „Ma Taara tammikutes veel kuulen kanget häält“?

Võib olla, võib olla. Tema, kes ta esimesena julges Eesti „paganaaega“ nimetada kuldseks ajaks. Tema, kes teadis, et kõik ennemuistsed tuuled polnud veel kadunud Eesti tammikutest.

Meile jääb ta-alati eeskujuks julge võitlejana, otsustava võitlejana, kes ei kohku murdmast seal, kus tuleb murda, nagu toonitas hra riigivanem oma kõnes. Ja ta haud jäägu — nagu ütles hra K. Päts — paigaks, kuhu läheme suretama kahtlusi, ükskõiksust, saama julguseäratust ja teenitamist, nagu käis Kalevipoeg oma isa kalmul.

Eevalt Viskel.

„Kodukaitse“ naisühing.

Avaldame käesoleva kirjutise, mis meile saadetud „Kodukaitse“ naisühingu ajutise määruse maksmapanemise puhul, kuna ta selgitab nii mõnegi küsimuse meie kaitseliidu naisorganisatsiooni seniste tegevusvõimaluste suhtes ja annab rea kasulikke näpunäiteid naiste edaspidisele tööle kodukaitse alal. Ennem on „Kaitse Kodu!“ veergudel käsitatud kodukaitse küsimusi nr. 8 ja 9 s. a. Järgmises nr-is toome tutvunemiseks soome „Lotta-Svärd ühingu“ põhikirja.

Eesti naine on alati seisnud Eesti mehe kõrval võitluses olemasolu, vabaduse ja rippumatuse eest. Ka kaitseliidu asutamisel leidis ta, et ta kõigest jõust mehele kaasa peab aitama selles aatelises ettevõttes. Ning peagi hakkasid naised end samuti organiseerima, nagu mehedki, kodukaitse tööks. Siin-seal tekkisid kaitseliidu üksuste kõrval naisorganisatsioonid, kes kõigiti vastavat kaitseliidu üksust toetasid ta ülesannete teostamisel.

Ent need naisorganisatsioonid töötasid igati omaette, endi poolt loodud määruste ja põhikirjade alusel, üksikute gruppide vahel puudus tihe kontakt, puudus kõiki ühendav põhikirja, puudusid ühised määrused ja kodukorrad.

Möödunud kaitseliidupäeval tulid kaitseliidu naisorganisatsioonide esindajad esimest korda ülemaailmselt kokku Tartus, et ühiselt kaaluda kõiki huvitavaid küsimusi, et ühiselt luua sihtjooni ühiseks tööks.

Ikka mõjuvamalt annab end tunda ühiste määruste puudus, ning ikka elavamalt ja valjemini nõutakse nende maksmapanemist.

Aga miks viibis siis nende ühiste määruste maksmapanek? Kuuldavasti töötas kaitseliidu peastaap ammugi juba kaitseliidu naisorganisatsioonide põhimääruste kallal, sõeluti neid keskjuhatuses, kesk- ja vanematekogus, pealikute koosolekutel jne. Õige. Mitugi korda esitati vastavad määrused sõjanõukogusse, et neid pärast seda vab. valitsusele kinnitamiseks esitada. Kuid sõjanõukogus leiti, et määruste kinnitamine esitatud kujul võib sündida alles pärast kaitseliidu põhikirja muutmist ja nõnda jäidki määrused kaitseliidu naisorganisatsioonide jaoks kinnitamata.

Aasta vajus aasta järele ajamerre.

Kuid elu ei luba seisakut. Seepärast leidis kaitseliidu ülem, et vaja on luua väljapääsetee, ning pani 1. sept. 1927. a. oma käsukirjaga kaitseliidu naisorganisatsiooni — „Kodukaitse“ naisühingu ajutised määrused maksma, kuni leidub võimalus neid kogemuste varal parandatuna uuesti vab. valitsusele kinnitamiseks esitada.

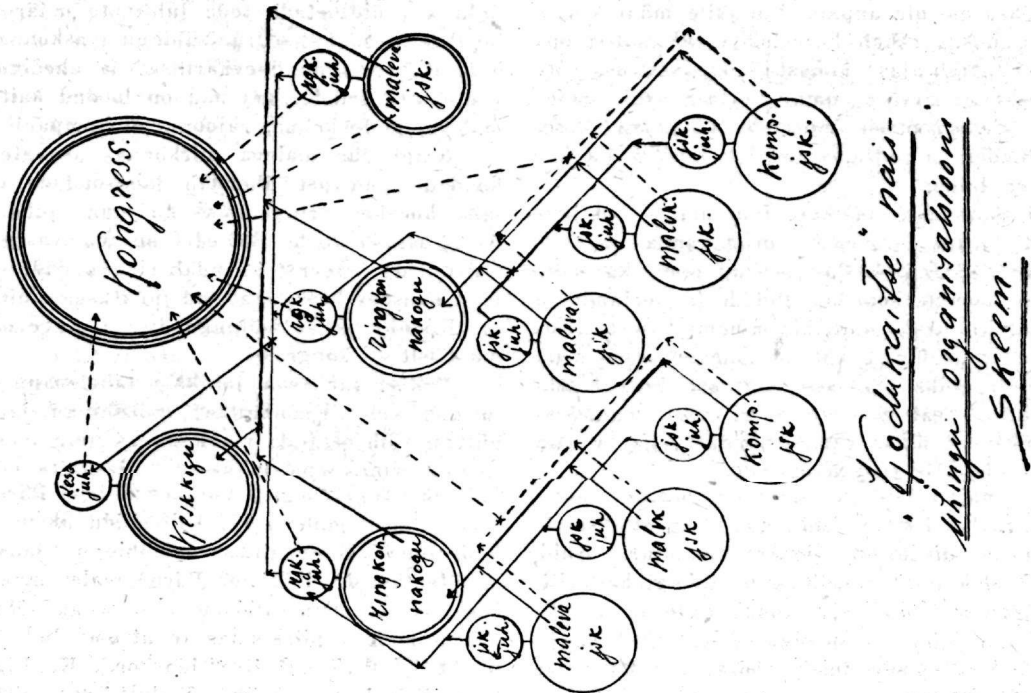
Seega on kõrvaldatud puudus, mis meie kaitseliidu

seliidu naisi peamiselt takistas hakkamast te-
gutsema, ja võib nende ühine ja ühtlane tegevus
ja töö alata täiesti korraldatud kujul.

Pöörame siis pilgu käesolevas „Kaitse Ko-
du!“ numbris avaldatud „Kodukaitse“ naisühingu
ajutistele määrustele ja püüame pisut lähemalt
tutvuneda nende sisuga.

„Kodukaitse“ naisühing oma allüksustega on
maksmapandud määruste alusel kaitsealiidu orga-
nisatsiooni kõrval omaette töötav ja sellele paral-
leelselt tegutsev organisatsioon. Teiselt poolt on
aga „Kodukaitse“ naisühing kaitsealiidu eriorgani-

Viimane põhimõte püsis päevakorral seepä-
rast, et ära hoida ilmaaegset ja soovimatut va-
randuse kogumise võistlust üksuste eest kaitse-
aliidu üksuste ja „Kodukaitse“ jaoskondade vahel.
Ent vaadeldes Soome „Lotta-Svärd“ ja Suojelus-
kunta (kaitsealiidu) vahekordi ja mitmeaastast
koostööd jõuti otsusele, et „Kodukaitse“ ja kaitse-
aliit ka paralleelorganisatsioonidena väga hästi ja
kasulikult, tihtigi edukamalt oma tegevust või-
vad kooskõlastatult juhtida, kui see varem võe-
tud põhimõtte alusel sündinud oleks. Vaja ainult
meeles pidada, et „Kodukaitse“ elab ja

satsioon ja seepärast on punase niidina määrus-
tes läbi viidud põhimõte: „Kodukaitse“ naisühing
töötab ainult kaitsealiidu heaks ja
selle ülesannete ja sihtide teos-
tamise kasuks. Ta töötab vastava
kaitsealiidu üksuse pealiku lähema
valve all ja temaga täiesti käsi-
käs. Kaitsealiidu vastavate üks-
uste pealikutel on tarbekorral „Kodu-
kaitse“ ühingu üksuste ja nende juhataste otsuste
kohta veto-õigus jne.

See põhimõte on täiesti erinev seni päeva-
korral püsinud seisukohast, et „Kodukaitse“ jaos-
konnad kui vastava kaitsealiidu üksuse osad on
oma varanduseta, vaid kõik nende sisse-
tulek läheb vastava kaitsealiidu üksuse kassasse,
kusjuures neile ainult õigus jäeti oma esindajate
kaudu kaasa valitseda vastava kaitsealiidu üksuse
varanduste üle.

tegutseb ainult kaitsealiidu heaks,
nagu see Soomes ka tegelikult läbi viidud, ning
egas meie Eesti naised Soome omadest ju maha
ei jää, ja edukas koostöö peaks ka paralleelselt
tegutsevate organisatsioonide vahel kindlustatud
olema.

Kui veel edasi peatuda Soome „Lotta-Svärd“
ja Suojeluskunta organisatsioonide vahekordade
juures, siis ei või mainimata jätta, et Soomes
kõik „Lotta-Svärdi“ üksuste esi-
naised määratakse vastavate kaitse-
aliidu üksuste ülemate ja peali-
kute poolt, mis „Kodukaitse“ naisühingu
määrustes on kõrvale jäänud, kuna selle järele
esinaised valitakse vastavate üldkoosolekute
ja kogude poolt. Seega on Eesti „Kodukaitse“
naisühingule jäetud palju suurem iseseisvus kui
Soome „Lotta-Svärdil“, ent, tahan loota, et see
tõstab meie naiste enesetunnet, kes iseseisvamalt

tegutsetes ka kahekordse jõu ja innuga end rakendavad oma ülesannete täitmisele.

Koostöö Soome suojeluskunta ja „Lotta-Svärd“ organisatsioonide vahel on põhjendatud alusele, et „Lotta-Svärd“ on suojeluskunta vasak käsi. Mingile suojeluskunta üksusele on näit. vaja teatud summa, ütleme mingisuguste kursuste toimepanemiseks, mille teostamiseks eelarves puudub vastav summa. Pöördakse vastava „Lotta-Svärd“ üksuse poole ja räägitakse sellega läbi, kas ja mis aja jooksul suudab ta muretseda nõuetava summa. Peale kokkulepet rakendab „Lotta-Svärd“ üksus end tööle ja muretsleb lubatud ajaks tarvismineva summa, mille ta suojeluskunta üksusele üle annab. Või jälle mõni suojeluskunta üksus tahab korraldada taktikalisi õppusi. Ta teatab ajast, kohast ja õppusest osa võtva meeskonna arvust oma „Lotta-Svärdi“ üksusele ja see muretsleb õppusteks nõuetava toidu, keeduabinõud ja toitlustajad kõik juba oma kullul — ka toidu.

Nii töötatakse käsi käes igal alal — majanduslikul, toitlus-, varustus-, propaganda- ja teistel aladel. Sarnaseks peaks kujunema ka meie organisatsioonide koostöö. Pidude ja korjanduste korraldamine peaks näit. üle minema täiesti „Kodukaitse“ naisühingu kätte, mehed olgu neile siin ainult abiks (Soomes ongi see juba nõnda korraldatud, seal ei organiseeri näit. suojeluskunta üksused ühtki rahakorjandust ega loteriid jne. — vaid kõik teevad naised).

Kui majanduslikult iseseisval organisatsioonil on „Kodukaitse“ naisühingul ja ta allüksustel ette nähtud juriidiliste õiguste omamine. Kuid, kuna „Kodukaitse“ naisühing on ikkagi kaitseliidu erioorganisatsioon, siis annab talle ja ta allüksustele juriidilise isiku õigused kaitseliidu keskjuhatuse, kelle poole tuleb pöörata sellekohase palvega.

Teine põhimõtteline vahe varemate „Kodukaitse“ naisühingu määruste variantide ja maksmapandud määruste vahel on see, et „Kodukaitse“ naisühingul kui iseseisvalt, ainult kaitseliidu juhtide lähema valve all töötaval organisatsioonil on peale oma üksikute kaitseliidu üksuste juures asuvate jaoskondade ja oma jaoskondade tegevust ühendavad lülid ringkonnakogude ja keskkogu ning ringkonnajuhatuste ja keskjuhatuse näol ja et „Kodukaitse“ naisühingu allüksuste esindajad tarbekorral kokku võivad tulla ülemaalisteks kongressideks.

Kuna seekord „Kodukaitse“ naisühing on konstrueeritud omaette töötava ülemaalse organisatsioonina, siis ei võinudki see teisiti olla. Ülemaaliselt töötaval organisatsioonil peavad olema oma ülemaalist tegevust juhtivad organid, nagu igal teiselgi ülemaaliselt töötaval organisatsioonil, muidu ei või neis töö edeneda, vaid üks jaos-

kond tõmbab ühele, teine teisele poole ja halvab esimese tööd ja tegevust, loodaks küll olevus käte ja jalgadega, — kuid peata.

Alt ülespoole kujuneks „Kodukaitse“ naisühingu organisatsioon siis järgmiselt: iga kaitseliidu majandus-administratiivüksuse juure (nende hulka tulevad lugeda malevad, malevkonnad, rajoonid, valla või alevi piirkonnas tegutsevad üksused-kompaniid, kui nad tegutsevad oma peakoosoleku ja juhatuse juhtimisel, kuigi viimaste kohta seda ette ei näe kaitseliidu põhikiri (mis kahtlemata selles tundub suure puudusena ning mida kaitseliidu põhikirja ümberloomisel tingimata püütaks kõrvaldada, et tegelikku elu ühtlustada teda juhtivate määrustega) luuakse „Kodukaitse“ naisühingu jaoskonnad, kes kõik isekeskis on üheväärilised ja üheõiguslikud vaatamata sellele, kas nad on loodud kaitseliidu maleva, malevkonna, rajooni või kompanii juure.

Kõigi ühe maleva piirkonnas asuvate jaoskondade tegevust ühendab jaoskondade esindajaist koosnev ringkonnakogu oma juhatusega. Kõigi ringkondade (kelladel on malevatega ühised piirid) tegevust ühendab ringkondade esindajaist koosnev keskkogu oma juhatusega, ning kõigi „Kodukaitse“ naisühingu üksuste tegevust ülemaaliselt — kongress.

Erilise juhusena juhiks tähelepanu juhtumisele, kus „Kodukaitse“ naisühingu jaoskond ühtlasi võib osutada ringkonnaks ning jaoskonna juhatus ringkonna juhatuseks, ja täita siis ühe kui teise funktsioone. Võtame näitena Pärnu maleva. Pärnu maleva kui kaitseliidu üksuse juure võib luua „Kodukaitse“ naisühingu jaoskonna. Ent teatavasti ei jagune Pärnu malev oma vähesuse pärast enam allüksusteks, seega võib kogu Pärnu maleva piirkonnas tegutsema hakata ainult üks „Kodukaitse“ jaoskond. Kuid iga maleva piiridele vastab ühe „Kodukaitse“ naisühingu ringkonna oma, seega on „Kodukaitse“ naisühingu Pärnu jaoskond ühtlasi ka sama ühingu Pärnu ringkonnaks ning Pärnu jaoskonna juhatus Pärnu ringkonna juhatuseks. Ta saadab kui jaoskond oma esindajad ülemaalsele kongressile ühel alusel teiste jaoskondadega teistes ringkondades, ning ringkonnana oma esindajad keskkokku ühel alusel teiste ringkondadega jne.

Viiks liig kaugele, kui tungida üksikasjadeni „Kodukaitse“ naisühingu määruste sisus, mis juba endastki selged selle lugemisel, seepärast piirdun siin esildatud asjaolude selgitamisega, kuna need osutusid rohkem-vähem seletustnõudvateks.

Tahan loota, et nüüd, kus meie „Kodukaitse“ naisühingu määrused, kuigi ajutiselt, on näinud päevavalgust, meie Eesti naispere kõige innuga asub oma jõudude korraldamisele, luues võimsa, ühtlaselt töötava organisatsiooni meie kaitseliidule abiks ja toeks.

„Kodukaitse“ naisühingu ajutised määrused.

Lisa kaitseliidu ülema käsuks nr. 52 § 1 2. sept. 1927. a.

§ 1.

„Kodukaitse“ naisühing on kaitseliidu põhikirja § 4 alusel tegutsev naiskodanikkudest moodustatud kaitseliidu eriorganisatsioon.

I. Ülesanded:

§ 2.

„Kodukaitse“ naisühingu ülesandeks on ühes kaitseliiduga äratada ja edendada kaitseliidu aateid, süvendada kodanikkude isamaalist ja rahvuslist tunnet, aidata kaitseliitu kodu kaitsmisel ja kodanikkude julgeoleku kindlustamisel ning täita teisi ülesandeid, mis kaitseliidu ülema poolt tema peale pannakse. Eriliseks ülesandeks „Kodukaitse“ naisühingul on kaitseliidu sanitaar- ja toitlusalade korraldamine ning majanduslise külje kindlustamine.

II. Tegevus.

§ 3.

Oma ülesannet täidab „Kodukaitse“ naisühing:

- 1) tegutsedes rahva ja kaitseliidu rahvusluse ja kõlbluse tõstmiseks;
- 2) toetades kaitseliitu riiklise ja rahvuslise propaganda karraldamisel;
- 3) muretsedes kaitseliidule ainelist abi ja kogudes talle varandusi;
- 4) avades oma sihtidele vastavaid töökodasid, kauplusi, haigemaju, koole, kodusid, einelauda, korraldades maksulisi pidustusi, loteriisid, korjandusi, väljasõite, kino- ja valguspiltide etendusi, raadiokontserte jne.;
- 5) asutades:
 - a) sanitaarrühmi, kelle ülesandeks on luua ja korraldada kaitseliidu meditsiintagavarasid ning anda kaitseliidu korraldusse tarviline arv haigeravitsejaid ja nende abilisi manöövrivite ja õppuste, eriti aga mobilisatsiooni puhul;
 - b) toitlusrühmi, kelle ülesandeks on hoolitseda kaitseliidu manöövritel, harjutustel ja muudel kaitseliidu kogumistel toitluspunktide korraldamise ja toidu väljaandmise eest ning mobilisatsiooni puhul anda kaitseliidu korraldusse tarviline arv keetjaid ja nende abilisi;
 - c) varustusrühmi, kelle ülesandeks on hoolitseda kaitseliidu riidevarustuse eest sel määral, kui kaitseliit seda vajab;
 - d) majandusrühmi, kelle ülesandeks on koguda toetajaid liikmeid ning raha ja annetusi kaitseliidu heaks, korraldada piduõhtuid ja pidustusi, hoolitsedes ka nende eeskava eest;
 - e) propagandarühmi, kelle ülesandeks on soetada ja levitada rahu- ja sõjaajal isamaalise ja rahvuslise propagandasisu- list kirjandust kaitseliidu ja rahva hulgas, korraldada propaganda-koosolekuid ja -päevi, teostada isiklist propagandat ja käsitada muid propagandavahendeid;
 - f) noorterühmi alaealistest, kes tegutsevad eriliselt selleks väljatöötatud ja kaitseliidu ülema poolt kinnitatud kodukorra põhjal ning

- g) muid rühmi vajaduse järele;
- 6) teostades igasuguseid muid oma eesmärgile vastavaid ettevõtteid.

III. Tegevuspiirkond.

§ 4.

„Kodukaitse“ naisühingu tegevus ulatub üle kogu Eesti territooriumi.

IV. Õigused:

§ 5.

„Kodukaitse“ naisühingul on juriidilise isiku õigused. Samuti on juriidilise isiku õigused ta ringkondadel ja jaoskondadel.

Märkus: „Kodukaitse“ naisühing ja tema alljaotused, kui kaitseliidu eriorganisatsioon, saab juriidilise isiku õigused kaitseliidu põhikirja § 2 punkt 9 märkuse alusel.

§ 6.

„Kodukaitse“ naisühingul on oma pitsatid. Pitsati vormi kinnitab kaitseliidu ülem.

§ 7.

„Kodukaitse“ naisühingul on õigus kanda vormiriideid ja märke. Riide ja märkide vormi kinnitab vabariigi valitsus. Määrused vormiriide ja märkide kandmise kohta, samuti ka „Kodukaitse“ naisühingu liikmete üksikute liikide eritunnusmärgid kinnitab sõjaminister kaitseliidu keskkogu heakskiitmisel (K. L. põhikirja § 3).

V. Varandus:

§ 8.

Oma ülesannete täitmiseks saab „Kodukaitse“ naisühing tarvisminevaid summasid ja varasid liikmemaksudest, maksuliste pidude korraldamisest, annetustest ja korjandustest ning oma enese tuludest.

VI. Liikmete õigused ja kohused:

§ 9.

„Kodukaitse“ naisühingu liikmeks võib olla iga riigitruu naiskodanik, keda jaoskonna juhatause poolt vastu võetakse vähemalt kolme naisühingu liikme soovitusel ülema poolt kinnitatud kodukorra ettenähtud korras. Alaealistel on peale selle veel vaja vanemate või hooldajate kirjalik nõusolek. Vastuvõtmist kinnitab lõpulikult vastava maleva pealik.

§ 10.

„Kodukaitse“ naisühingu liikmed jaotatakse kodukorra ettenähtud alusel kategooriatesse (tegev-, toetaja-, au-, noor- jne. liikmed). Auliikmeteks võivad olla ka välismaalased.

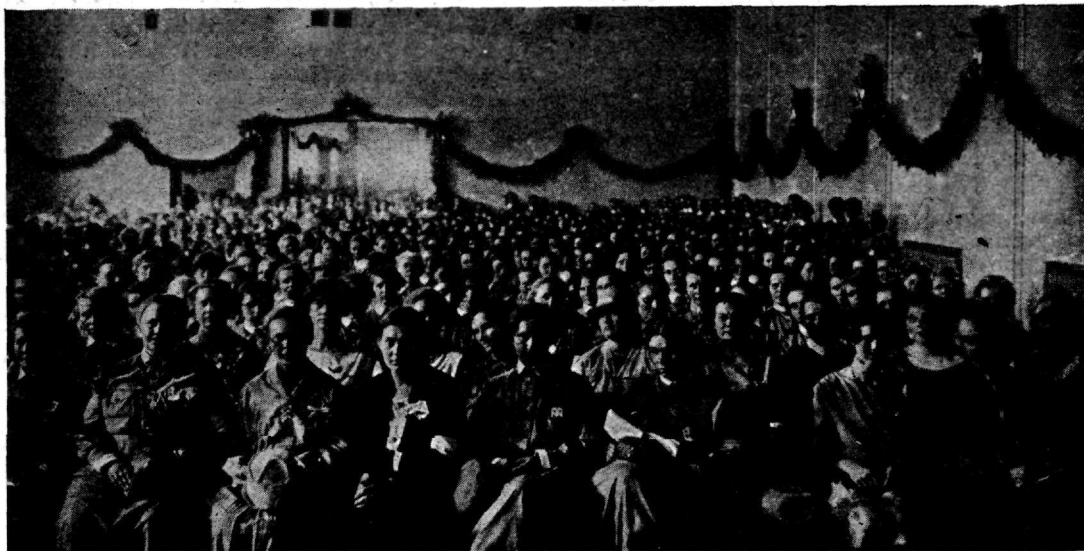
§ 11.

„Kodukaitse“ naisühingusse astumine on vabatahtlik. Samuti on vabatahtlik väljaastumine, kuid tegelik vabastamine

naisjaoskondade kohuste täitmisest sünnib jaoskonna juhatuse poolt peale kahe kuu möödumist, kirjaliku lahkumise sooviavalduse esitamise päevast arvates. Enne tähtaja lõppu võib jaoskonna juhatuse liiget vabastada ainult mõjuvatel põhjustel ja vanemate või hooldajate nõudmisel, kui liige kuulub noorliikmete kategooriasse.

§ 12.

„Kodukaitse“ naisühingu liikmed peavad vastuvõtmisel andma pühaliku töötuse, et nad ausasti ja korralikult aitavad kaitseliitu kodu ja isamaa kaitsmisel ning isamaalise ja rahvuslise tunde süvendamisel, tõrkumata täidavad juhatajate seaduslikke määrusi ja korraldusi ning kõik oma jõu ja tahte rakendavad tööse ainult kaitseliidu heaks.

Lotta-Svärd päeva avamine Kuopios 8. juulil s. a. Ees keskel Eesti kodukaitse edustajad.

§ 13.

„Kodukaitse“ naisühingu liikmeid, kelle tegevuse tagajärjel kaitseliidu või „Kodukaitse“ naisühingu au ja eesmärgid kannatavad, kes ei täida „Kodukaitse“ naisühingu määrusi ja kodukorda, või nende peale pandud kohustusi, on vastava jaoskonna juhatuse kohustatud „Kodukaitsest“ kas ajutiselt või jäädavalt välja heitma, väljaheidetule põhjust teatamata. Väljaheitmise otsus kinnitatakse vastava maleva pealiku poolt.

VII. Organisatsioon, juhatuse ja alluvus:

§ 14.

Iga kaitseliidu majandus-administratiivüksuse juure võib „Kodukaitse“ naisühingu jaoskonna ellu kutsuda. „Kodukaitse“ naisühingu jaoskonnad on isekeskis kõik üheõiguslised ja ei allu üksteisele, selle peale vaatamata, missuguse kaitseliidu üksuse juures nad ellu on kutsutud ja milline nende liikmete arv.

§ 15.

„Kodukaitse“ naisühingu jaoskondade tegevust juhivad: 1) jaoskonna üld-

koosolek ja 2) juhatuse; ühe maleva piirkonda kuuluvate jaoskondade üldist tegevust, — 1) ringkonna kogu ja 2) ringkonna juhatuse ning kogu „Kodukaitse“ naisühingu tegevust, — 1) keskkogu, 2) keskjuhatuse ja 3) ülemaaline kongress.

§ 16.

Jaoskonna liikmete korralisi üldkoosolekuid peetakse jaoskonna juhatuse kutsu- misel vähemalt üks kord aastas. Üldkoosolekul on hääleõigusline iga täiealine tegev- ja toetaja liige. Jaoskonna juhatuse või vastava kaitseliidu üksuse pealik võivad ka erakorralisi üldkoosolekuid kokku kutsuda. Koosolekust tuleb ühes päevakorraga vähemalt 7 päeva ette teatada. Koosolekut juhatab koosoleku poolt valitud koosoleku juhatuse. Koosolek on otsusvõimeline, kui

1/3 hääleõiguslistest liikmetest koos on. Kui tarvilik arv hääleõiguslisi liikmeid ei ilmu, peetakse koosolek sama päevakorraga üks tund hiljem ära, kokkutulnud hääleõigusliste liikmete arvu peale vaatamata. Otsused tehakse liht- hääleteenamusega. Koosolekust võivad sõnaõigusega osa võtta ka teistesse kategooriatesse kuuluvad jaoskonna liikmed ja vastava kaitseliidu üksuse pealiku ning juhatuse esindajad. Vastava kaitseliidu üksuse pealikul on otsuste kohta vetoõigus, mille tarvitamisel küsimuse lõplik otsustamine kuulub pealikule, kellele vahetult al- lub vetoõigust tarvitanud pealik.

§ 17.

Jaoskonna üldkoosolekul käsitatakse järgmisi küsimusi:

- 1) juhatusliikmete ja nende asetäitjate ning revisjonikomisjoni valimisi;
- 2) esindajate valimisi ringkonnakokku;
- 3) esindajate valimisi ülemaalsele kongressile;
- 4) juhatuse poolt kokku seatud eelarveid ja aastaaruandeid;
- 5) juhtnõuandmist juhatusele;
- 6) tegevuskavasid eeltuleva aasta peale;
- 7) liikmemaksu määramisi;

- 8) „Kodukaitse“ naisühingu määruste ja kodukorra muutmise ettepanekuid;
- 9) juhatuse poolt algatatud küsimusi;
- 10) üksikute liikmete poolt algatatud küsimusi;
- 11) jaoskonna tegevuse lõpetamise küsimust, mis suguse otsustamine nõuab $\frac{2}{3}$ kõigi liikmete pooltolemist.

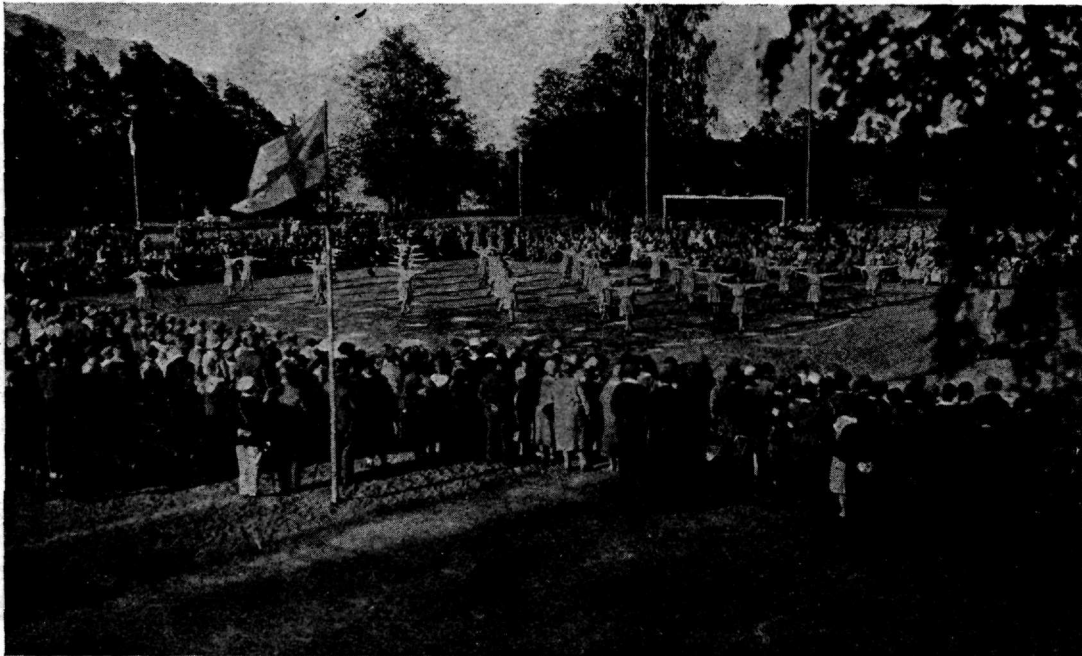
§ 18.

Jaoskonna juhatuse moodustavad üldkoosoleku poolt ühe aasta peale valitud esinaine ja sekretär ning kolm üldkoosoleku poolt kolme aasta peale valitud liiget, kes ülejäänud ametid isekeeliks ära jaotavad. Üldkoosolek valib ka ühe aasta peale kaks juhatusliikmet ase- täitjat. Igal aastal lahkuvad üks juhatuse liige

- 4) eelarvete ja aruannete kokkuseadmine ja esitamine;
- 5) uute liikmete vastuvõtmine ja väljaheitmine;
- 6) üldkoosolekute ettevalmistamine ja kokkukutsumine;
- 7) ühenduse pidamine vastava kaitseliidu üksuse pealiku ja juhatusega ning selle järele valvamine, et nende soovid leiaksid võimalikult kiiret täitmist;
- 8) häire puhul viibimata vastava kaitseliidu üksuse pealiku käsutusse astumine.

§ 20.

Kiire iseloomuga küsimuste otsustamisel ja häire puhul on esinaisal õigus korraldusi teha juhatuse koosolekut ära ootamata.

Väinola neemel.

vanaduse järjekorras, kelle asemele uus valitakse. Esimesel kahel aastal lahkuvad liikmed loosi järele. Vanu liikmeid võib tagasi valida. Valimised kinnitab vastava kaitseliidu üksuse pealik. Juhatuse koosolekuid juhatab esinaine või tema asetäitja. Kvoorumid moodustavad kolm liiget. Küsimused otsustatakse liht-häälteenamusega. Häälte pooleksminekul otsustab küsimuse koosoleku juhataja. Juhatuse koosolekutest võib sõnaõigusega osa võtta vastava kaitseliidu üksuse esitaja. Vastava kaitseliidu üksuse pealikul on otsuste kohta veto-õigus.

§ 19.

Jaoskonna juhatuse ülesandeks on:

- 1) vastava kaitseliidu üksuse pealiku lähema valve all jaoskonna üldise tegevuse juhtimine;
- 2) vastava kaitseliidu üksuse pealiku, ringkonna ja keskjuhatuste korralduste ning jaoskonna üldkoosoleku otsuste täitmine;
- 3) vastava kaitseliidu üksuse sissetulekute eest hoolitsemine;

§ 21.

Ringkonnakogu koosneb maleva piirides asuvate „Kodukaitse“ naisühingu jaoskondade esindajatest.

Jaoskonnad, kellel alla 50-ne hääleõiguslise liikme, saadavad ringkonnakogusse ühe esindaja; kellel 50—100 hääleõiguslist liiget — kaks ja kellel üle 100 hääleõiguslise liikme — kolm esindajat. Jaoskonna esindajad valitakse jaoskonna üldkoosolekul. Ringkonnakogu astub kokku vähemalt üks kord aastas. Igal esindajal on ringkonnakogus üks hääl. Ringkonnakogu koosoleku kutsub kokku ringkonna juhatuse. Esimese koosoleku kutsub kokku vastava maleva pealik; samuti on maleva pealikul õigus ringkonnakogu erakorraliselt kokku kutsuda. Koosoleku ajast ja kohast tuleb ühes päevakorraga vähemalt 7 päeva ette teatada. Koosolekut juhatab koosoleku poolt valitud koosoleku juhatuse. Otsustamine sünnib liht-häälteenamusega. Koosolekust võtavad sõnaõigusega osa ringkonna juhatuse liikmed. Samuti võivad koosolekust sõnaõigusega osa võtta maleva juhatuse ja staabi esindajad. Maleva pealikul on koosoleku otsuste

kohta veto-õigus, mille tarvitamisel küsimuse lõpulik otsustamine kuulub kaitseliidu ülemale.

§ 22.

Ringkonna koosolekul käsitakse järgmisi küsimusi:

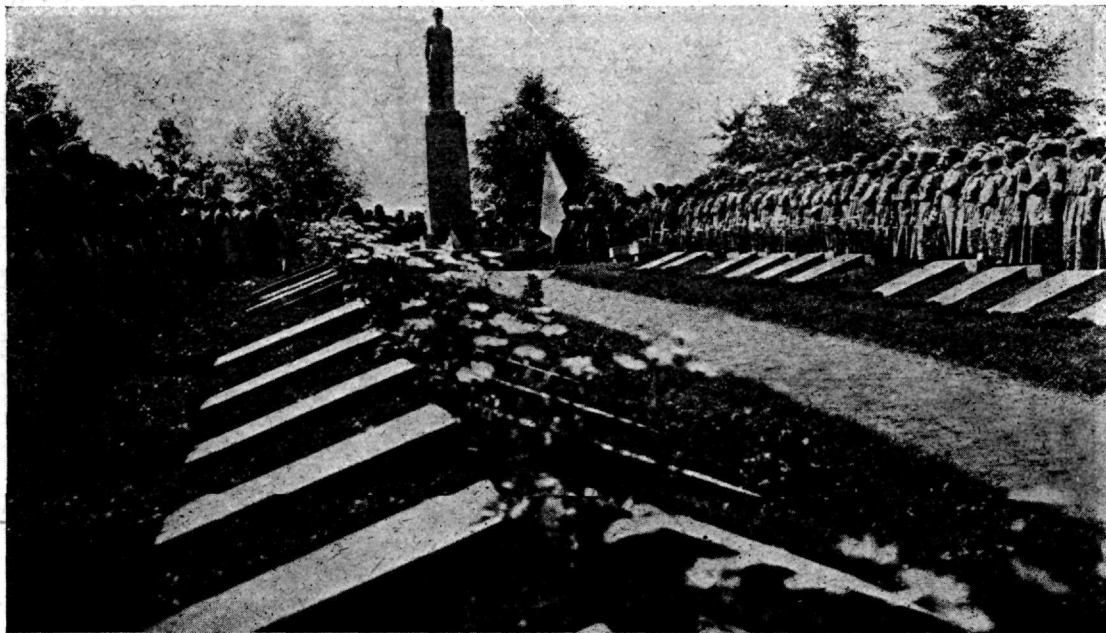
- 1) maleva piirkonnas asuvate „Kodukaitse“ naisühingu jaoskondade üldise korralduse sihtjooni;
- 2) ringkonna juhatuse poolt kokku seatud eelarveid ja aasta-aruandeid;
- 3) tuleviku tegevuskavasid;
- 4) kohapealseid informatsioonaruandeid;
- 5) „Kodukaitse“ naisühingu määruste ja kodukorra muutmise ettepanekuid;

staabi esindaja. Maleva pealikul on otsuste kohta veto-õigus.

§ 24.

Ringkonna juhatuse ülesandeks on:

- 1) maleva pealiku lähema valve all „Kodukaitse“ naisühingu jaoskondade üldise tegevuse juhtimine ja töö ühtlustamine;
- 2) kaitseliidu ülema, maleva pealiku ja „Kodukaitse“ naisühingu keskjuhatus korralduste ja ringkonnakogu otsuste täitmine;
- 3) maleva sissetulekute eest hoolitsemine;
- 4) eelarvete ja aruannete kokkuseadmine ja esitamine;

Lottad kangelashaudadel 10. juulil s. a. Kuopios.

- 6) ringkonnajuhatuse ja revisjonikomisjoni valimisi;
- 7) keskkogu liikmete valimisi;
- 8) „Kodukaitse“ naisühingu tegevuse lõpetamise küsimust ringkonnas, missuguse otsustamine nõuab 2/3 kõigi ringkonnakogu liikmete poolehoidmist.

§ 23.

Ringkonna juhatuse moodustavad ringkonnakogu poolt ühe aasta peale valitud esinaine ja sekretär ning kolm kolme aasta peale valitud liiget, kes ametid isekeskis ära jaotavad. Sama koosoleku poolt valitakse ka ühe aasta peale kaks juhatusliikmete asetäitjat. Igal aastal lahku üs juhatus liige vanaduse järjekorras, kelle asemele uus valitakse. Esimesel kahel aastal lahkuvad liikmed loosi järele. Vanu liikmeid võib tagasi valida. Valimised kinnitatakse maleva pealiku poolt. Juhatus koosolekuid juhatab esinaine või tema asetäitja. Kvoorum moodustavad kolm liiget. Küsimused otsustatakse liht-häälteenamusega. Häälte pooleksminekul otsustab küsimuse koosoleku juhataja. Juhatus koosolekust võib sõnaõigusega osa võtta maleva

- 5) ringkonnakogu koosolekute ettevalmistamine ja kokkukutsumine;
- 6) üldiste kavatsuste väljatöötamine ja „Kodukaitse“ naisühingu keskkogule heakskiitmiseks esitamine;
- 7) ühenduse pidamine maleva pealiku ja juhatussega ning selle järele valvamine, et nende soovid leiaksid võimalikult kiiret täitmist;
- 8) häire puhul viibimata maleva pealiku käsutusse astumine.

§ 25.

Kiire iseloomuga küsimuste otsustamisel ja häire puhul on ringkonna esinaisal õigus korraldusi teha ringkonnajuhatuse koosolekut ära ootamata.

§ 26.

Keskkogu moodustavad ringkonnakogude esindajad, igast ringkonnast kaks. Keskkogu astub kokku vähemalt üks kord aastas. Igal esindajal on keskkogus üks hääl. Keskkogu koosoleku kutsub kokku keskjuhatus. Esimese koosoleku kutsub kokku kaitseliidu ülem. Samuti on kaitseliidu ülemal õigus „Kodukaitse“ naisühingu keskkogu erakorraliselt kokku kutsuda. Koos-

oleku ajast ja kohast tuleb ühes päevakorraga vähemalt 7 päeva ette teatada. Koosolekut juhatab koosoleku poolt valitud juhatus. Otsustamine sünnib liht-häälteenamusega. Koosolekust võtavad sõnaõigusega osa „Kodukaitse“ naisühingu keskjuhatuse liikmed. Samuti võivad koosolekust sõnaõigusega osa võtta kaitseliidu keskjuhatuse ja peastaabi esindajad. Kaitseliidu ülemal on koosoleku otsuste kohta veto-õigus, mille tarvitamisel küsimuse lõpulik otsustamine kuulub sõjaministrile.

§ 27.

Keskkogu koosolekul käsitatakse järgmisi küsimusi:

moodustavad kolm liiget. Küsimused otsustatakse liht-häälteenamusega. Häälte pooleksminemisel otsustab küsimuse koosoleku juhataja. Juhatuse koosolekust võib sõnaõigusega osa võtta kaitseliidu peastaabi esindaja. Kaitseliidu ülemal on otsuste kohta vetoõigus.

§ 29.

Keskjuhatus ülesandeks on:

- 1) kaitseliidu ülema lähema valve all „Kodukaitse“ naisühingu juhtimine ja selle üksikute osade töö ühtlustamine;
- 2) kaitseliidu ülema korralduste ja „Kodukaitse“ naisühingu keskkogu otsuste täitmine;
- 3) kongressi otsuste elluviimine;
- 4) kaitseliidu sissetulekute eest hoolitsemine;

Eesti Kodukaitse liikmed Kuopios.

- 1) „Kodukaitse“ naisühingu üldise korralduse sihtjooni;
- 2) keskjuhatuse poolt kokku seatud eelarveid ja aasta-aruandeid;
- 3) tuleviku tegevuskavasid;
- 4) kohapealseid informatsioonaruandeid;
- 5) „Kodukaitse“ naisühingu määruste ja kodukorra muutmise ettepanekuid;
- 6) keskjuhatuse valimisi;
- 7) revisjonikomisjoni valimisi;
- 8) „Kodukaitse“ naisühingu tegevuse lõpetamise küsimust, missuguse otsustamine nõuab 2/3 kõigi keskkogu liikmete pooltolemist.

§ 28.

„Kodukaitse“ naisühingu keskjuhatus moodustavad keskkogu poolt ühe aasta peale valitud esinaine ja sekretär ning kolm kolme aasta peale valitud liiget, kes ametid isekeskis ära jao-tavad. Samuti valib keskkogu ühe aasta peale ka kaks juhatusliikmete asetäitjat. Igal aastal lahkub üks juhatus liige vanaduse järjekorras, kelle asemele uus valitakse. Esimesel kahel aastal lahkuvad liikmed loosi järele. Vanu liikmeid võib tagasi valida. Valimised kinnitatakse kaitseliidu ülema poolt. Juhatus koosolekuid juhatab esinaine või tema asetäitja. Kvoorumi

- 5) eelarvete ja aruannete kokkuseadmine ja esitamine;
- 6) üldiste kavatsuste väljatöötamine ja kinnitamiseks esitamine;
- 7) keskkogu koosolekute ettevalmistamine ja kokkukutsumine;
- 8) kongresside ettevalmistamine ja kokkukutsumine;
- 9) ühenduse pidamine kaitseliidu ülema ja kaitseliidu keskjuhatusena ning selle järele valvamine, et nende soovid leiaksid võimalikult kiiret täitmist;
- 10) häire puhul viibimata kaitseliidu ülema käsutusse astumine.

§ 30.

Kiire iseloomuga küsimuste otsustamisel ja häire puhul on „Kodukaitse“ naisühingu esinaisal õigus korraldusi teha keskjuhatus koosolekut ära ootamata.

§ 31.

„Kodukaitse“ naisühingu ülemaaline kongress astub kokku tarvidust mööda. Jaoskonnad, kellel alla 50-ne hääleõiguslise liikme, saadavad kongressile ühe esindaja, kellel 50—100 hääleõiguslist liiget — kaks ja kellel üle 100 hääleõiguslise liikme — kolm esindajat. Jaoskonna esindajad valitakse jaoskonna

üldkoosolekul. Igal esindajal on kongressil üks hääl. Samuti on kongressil hääleõiguslikud keskjuhatuse ja kõigi ringkondade juhatuse liikmed. Kongressi kutsub kokku „Kodukaitse“ naisühingu keskjuhatuse. Kongressi ajast ja kohast tuleb ühes päevakorraga vähemalt 14 päeva ette teatada. Kongressi võib pidada Eesti riigi piirides vaheldamisi kord ühes kord teises kohas. Kongressi juhatab kongressi poolt valitud kongressi juhatus. Resolutsioonid võetakse vastu liht- hääleteenamusega. Kongressist võivad sõnaõigusega osa võtta kaitseliidu vanematekogu ja keskjuhatuse liikmed ning peastaabi esindajad. Kaitseliidu ülemal on kongressi otsuste kohta vetoõigus, mille tarvitamisel küsimuse lõpulik otsustamine kuulub sõjainistrile.

§ 32.

Kongressil käsitletakse järgmisi küsimusi:

- 1) „Kodukaitse“ naisühingu üldise korralduse sihtjooni;
- 2) tuleviku tegevuskavasid;
- 3) kohapealseid informatsioonaruandeid;
- 4) „Kodukaitse“ naisühingu määruste ja kodukorra muutmisi;
- 5) küsimust — missuguse osa oma sissetulekuist „Kodukaitse“ jaoskonnad peavad andma ringkonna- ja keskjuhatuse käsutusse.

VIII. Revisjon.

§ 33.

„Kodukaitse“ naisühingu summade ja majanduslike asjaajamise revideerimiseks valitakse ühe aasta peale kolmeliikmelised revisjonikomisjonid kahe ase-

täitjaga eraldi keskjuhatuse, ringkondade juhatuse, ringkondade ja jaoskondade juhatuse juure. Keskjuhatuse juure valib revisjonikomisjoni „Kodukaitse“ naisühingu keskkogu, ringkonnajuhatuse juure — ringkonnakogu- ja jaoskonnajuhatuse juure — liikmete üldkoosolek. Juhatuseliikmeid ei või valida revisjonikomisjoni.

§ 34.

Revisjonikomisjoni koosolekuid juhatab komisjoni poolt valitud esinaine. Koosolekud on otsusevõimelised, kui kõik liikmed koos on. Komisjoni otsuse põhjal võivad revideerimisi teostada ka üksikud komisjoni liikmed. Ülema organi revideerimisekomisjon võib revideerida ka alluvaid organe.

IX. Tegevuse lõpetamine.

§ 35.

„Kodukaitse“ naisühingu jaoskonna tegevuse lõpetamise puhul läheb kogu ta varandus ja omandus vastava ringkonnakogu käsutusse, ringkonna tegevuse lõpetamise puhul läheb kogu selle varandus ja omandus keskkogu käsutusse ning kogu „Kodukaitse“ naisühingu tegevuse lõpetamisel läheb selle varandus ja omandus kaitseliidu organisatsioonile. Kui seesugust enam ei ole, määrab „Kodukaitse“ naisühingu viimane keskkogu koosolek kindlaks, kuidas varandust ja omandust sõjainvaliidide ja vaestelaste või Punase Risti heaks tarvitada.

J. Maide,
major,

kaitseliidu ülema k. t.

Kümmetuhat aastat...

Turaani muinasjutt.

K. Er. Soans.

See oli Siberis, Baikali järve ja Urga linna vahelisel teel 1915. aastal. Peale päevast vaevlevat sõitu pöörase tuisu ja külmaga saabusime ühte mongoolaste kloostri. Olime sunnitud seal ööbima, et järgmisel hommikul jälle edasi sõita.

Buddha laama (preester) võttis mind kui vene ohvitseri väga külmalt vastu. Ta võttis meid vast ainult seepärast vastu, et kartis karistust.

Kui olin oma kaksikümmend sõdurisaatjat kõrvalhooneisse ära mahutanud, läksin preestri poolt mulle määratud kambri, kus väga vilets söök mind ootas.

Preester ei söönud ühes minuga, nagu seda nende komme nõuab. Ta istus eemale nurka ning vaatles mind vahetpidamata teravalt-uurivalt, vaenuliselt.

Minu katsed temaga juttu ajada läksid ta lühidate vastuste tõttu ikka nurja. Hakasin aimama, et ta külmus minu vastu oli vast sellest tingitud, et olin vene ohvitser.

Ütlesin, et olen eestlane.

„Eestlane!“, karjatas vana hallpea üles karates, kuid end kohe kogudes laskus jälle istmele.

See äkiline karjatus, mis nii ootamatu, imelik, kohutas mind.

Ent laama vahtis oma väikeste hallide silmadega nii teravalt-läbitungivalt mu otsa, nagu tahaks kõik minu mõtted ja tunded saada teada.

Mõneminutiline vaikus.

Pikkamööda tõusis laama, tuli täitsa mu kõrvale ning kätt mu õlale pannes soostas väriseva häälega: „Eestlane... Eestlased... rahvas, kes oma vennad unustanud...“

Veel vaatas ta mulle hetkeks silma — tema nägu muutus kurvaks ning häälega, mis täis soojust, pööris ta minu poole:

„Ma näen, sa räägid tõtt... sa oled eestlane! Anna andeks, et sind, mu kallil külaline, nii halvasti olen vastu võtnud.“

Vähe aja pärast olid juba maitsevad toidud, või ja piim laual ning tuba köeti soojaks. Ning „Suure Jumala teener“ söi ühes minuga. Mina aga ei saanud ikka veel aru, mis see kõik pidi tähendama.

Peale sööki küsisin oma uuel sõbralt, mis ta sellega tahtis öelda: „Rahvas, kes oma vennad unustanud.“

Preester kattis kätega silmad, vaikus hetke, siis lausus vaevalt kuuldavalt:

„Lase mind enne palvetada sinu ja su rahva eest. Kui Jumal tahab, siis ütlen sulle kõik. Tulen varsti tagasi.“

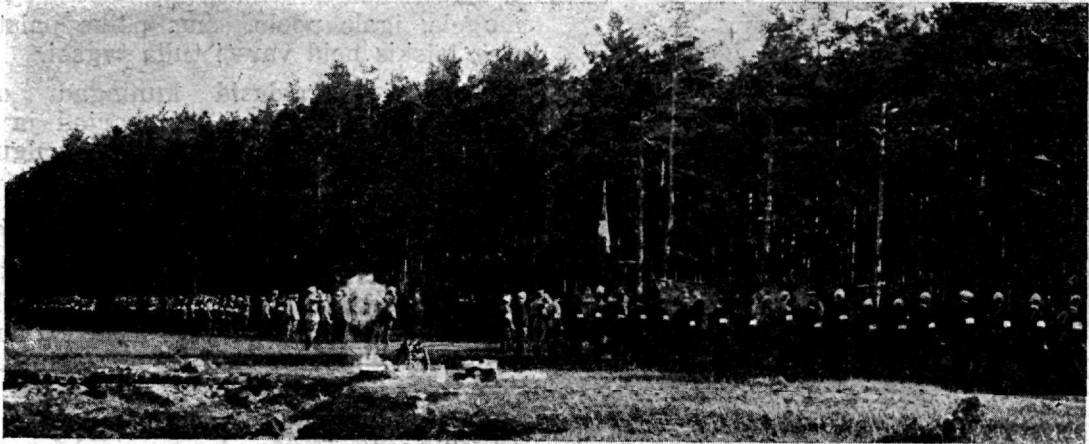
Pinevusega jäin ootama ta tagasitulekut. Pikad minutid venisid. Preestri sa-

Ent jälle jäi preester mõttesse. Tema arenenud peas lendasid nähtavasti tuhanded mõtted — mõtted või ettekujutused...

„Ma võin ja ma tahan sind usaldada,“ algas preester ärevalt. „Tean, et sa seda kurjasti ei tarvita... Sa pead kuulma seda, mida meie, Jumala teenrid, oleme tuhanded aastad üksteisele saladuses edasi annud.“

Kartlikult vaatas hallpea ringi, — kas tõesti üksi oleme. Siis algas ta müstiltselt, pühalikult:

„See oli umbes kümnetuhande aasta eest. Siin, kus praegu tühjad lagendikud,

Viru maleva Kunda laagri lipu ülestõstmine 25. juunil s. a. kell 6.

lapärased sõnad, ümbritsev surmavaikus, mida vahest vaid tuulehoogude ulumine katkestas, kõik oli nii müstiline, koguni öudne...

Äkki kargas uks lahti — preester, kahvatu, värisev, seisis mu ees.

„Mis juhtus?!“ hüüdsin kohkunult.

„Ei midagi!“ kostis laama tumedalt, tehes käega liigutuse, nagu tõrjuks ta endast halbu mõtteid. „Ei midagi halba! Jumal tahtis, et sina pead kõik saama teada... Sinu rahvas saab õnnelikuks... varsti... see pole enam kaugel! Kuid kui kaua peame veel meie ootama?!...“, lisas ta põhjatu valuga, kattes käega oma nägu, et varjata pisaraid ta nüüd juba kustunud silmil. Seletamatu hingevalu, piiritu kurbus piinasid teda.

Järsku tõstis rauk uhkelt oma pea — „Kuidas, ma nutan! Andesta, et olin nii nõrk... Ei, pean olema rõõmus, nüüd lähed see vast täide, see, mida nii kaua, väga kaua pidime ootama...“

paljad mäed ja metsik loodus, siis elas siin toredates jurtades, kaunites templites, uhketes lossides, viljarikaste põldude vahel lugematu suurte loomakarjadega vägev turaani rahvas — meie ühised esivanemad. Oma kõrge kultuuri, arenenud teaduse ja kaubanduse, äravõitmatute sõjajõudude pärast nimetati teda rahvaste rahvaks.

Tema kuningad olid kõige targemad ja vahvamad rahva seast. Ent üks kuningas, kes oli vägevama Päikese-jumala soost, oli kõikide kuningate ning rahvaste ülemjuht, miks teda ka Vägevamaks Kuningaks nimetati. Tema sõna kuulsid kõik inimesed ja loomad. Tema tahtmise järelle surid inimesed ja tõusid uuesti ellu. Et ta vägevama Jumala soost, tundis ta kõik inimeste ja looduse saladused. Kui Vägevam Kuningas oma tuhande poja saatel templisse astus, säras ta kui päike.

Inimesed, kes ta ette astusid, tundsid temas nii suurt võimu, et ta jalgele lange-

sid ning enne tõusta ei suutnud, kui Vägevam seda tahtis.

Nii õitses terve maa, — ta rahvas tegi tööd ja oli kõige õnnelikum.

Kord pidas Vägevam Kuningas vaimumedega nõu. Halvad vaimumud sosistasid kavalasti: „Saada oma väed igale poole, kus päike paistab. Sealt nad leiavad suuri rikkusi ja varasid; nad toovad need kõik sinu jalge ette.“

Head vaimumud aga soovitasid:

Kunda alevivanem J. Liiv tervitab k.m. Reeki laagrisse jõudmise puhul 26. juunil s. a. Viru maleva laagris.

„Sinu maa õitseb, on täis kulda ja hõbedat. Sina ja su rahvad on ülirikkad ning õnnelikud. Ära saada oma vägesid, see toob õnnetust — nad ei tule enam tagasi.“

Kaua mõtles Vägevam Kuningas, igakülgselt kaalus mis teha, ning lõppeks leidis, et headel vaimumudel on õigus — ta maa oli rikas ja õitses, ta rahvas rõõmus ja õnnelik. Ta ei saatnud oma vägesid välja.

Pahad vaimumud, nähes, et nende tahtmist ei täideta, otsustasid suures vihas Vägevamale Kuningale ja ta rahvale halastamatult kätte maksa. Maa-alused vaimumud väristasid nii tugevasti maad, et kõik lossid, templid ja kindlusemüürid varisesid kokku; veevaimumud valasid vett üle terve maa: mered, järved ja jõed tõusid üle kallaste ja nende hiiglavood ta-

sandasid kõik varemud maaga; mäevaimumud pildusid suuri kaljusid ja jääpanke orgudesse ning sülitasid tuld ja tahma; põhjavaimud hakkasid jääkülma tuult puhuma, kattes kõik raske lumega ja tarretava külmutusega; lõppeks hakkasid haigusvaimumud hirmsasti inimesi ja loomi tappa. Terve maa jäi surnutühjaks, rahvas vilets-vaeseks.

Nüüd ruttasid kõik kuningad Vägevama juure ja palusid: „Vaata, kuidas sureb meie rahvas, kuid hukuvad me karjad, kuid hävivad meie templid, kindlused ja lossid! Halasta meie peale, ära hakka kurjadele vaimumudele vastu!“ —

Vägevam Kuningas pidi järele andma — vastu enda tahtmist saatis ta oma väed kaugele, igale poole, kus päike paistab, ning käskis neid varsti tulla tagasi.

Kiiresti korraldasid kuningad oma väed, kogusid oma rahva, karjad ja varandused. Ning hiiglaparvedena valgusid nad laiali — päikese poole.

Mööduis aastad, kümned aastad. Asjatult ootas Vägevam Kuningas oma vägede, rahvaste tagasitulekut. Need leidsid teised maad, kus vaimumud head ja loodus sama kaunis, kui veel hiljuti nende kodumaal — sinna nad jäid rahuliselt elama.

Mõned kuningad asutasid endale riigid. Teised, nõrgemad, aga pidid leppima rändeluga. Ent kõige enam meeldis neile see, et nad seal täitsa iseseisvalt, vabalt enese tahtmise järele võisid elada.

Vägevam Kuningas, teada saades, et ta rahvad tagasi ei taha tulla, kutsus kõik head vaimumud oma juure, et neilt oma sõnakuulmatust andeks paluda ja neilt oma rahvaste tagasitoomiseks saada abi.

Head vaimumud aga vastasid: „Sa lasksid end kurjade vaimumude poolt hirmutada. Ei enam me saa aidata! Kõik sinu rahvarahud, kes sinu võimu ei taha tunnustada, kannatavad raskesti, rängasti või hävivad täitsa. Nad tõusevad vahest, hiiglavad, kuid langevad, kustuvad jälle — see kestab kümme tuhat aastat! Sinu maa jääb aga karistuseks sama vaeseks ja rahvas pimedaks, kui ta on praegu, seni kuni sinu rahvarahud teda ei tule päästma. Siis aga, kui nad tulevad, saab suur ühine turaani rahvas jälle rikkaks, õnnelikuks ja vägevaks. Ning ta maa õitseb jälle ja kingib oma rahvale kulda, hõbedat, nägematu jõudusid ja kaunima rahu!“

Kaua palus Vägevam Kuningas oma rahvaharusid tagasi tulla, kuid nad ei tulnud. Veel tegi ta viimase katse — ta saatis oma tuhat poega ühes sugulastega oma rahvaharusid tagasi tooma. Nad läksid. Ka nemad ei tulnud tagasi...

Kurvalt läks Vägevam Kuningas kõrgetele mägedele, kus ta heade vaimude poole lõpmatult palvetas ning valusaid pisaraid valas, pisaraid oma patu ja sõnakulmatuse pärast.

Vana laama kahvatul näol veeresid vaikselt pisarad. Ta silmad vaatasid elavalt, nagu ütleksid nad veel midagi, nagu paluksid nad abi.

Ta astus täitsa mu juure, surus kramplikult oma käed mu õlale ja ütles väriseva häälega: „Kui teis kõigis veel vägeva turaani veri voolab, siis tulge, tooge meile valgust, tooge meile...!“ — Püha rauk langes jõuetult maha. Sõnatult, raskelt hingates, lamas ta avasilmi terve öö.

Viru maleva Kunda laagri administratsioon ja korraldajad 25. juunil s. a.

Tulid jälle pahad vaimud ning muutisid ta keha jääks. Kuid Vägevam Kuningas palvetas edasi, valas pisaraid ikkagi... Veel praegugi voolavad ta kibedad pisarad mägedest alla ning veel praegugi kostab kõrgetelt mägedelt ta hale-kurb nutt ja palavad palved: „Turaanlased, tulge! Päästke meid pimedusest, vaesusest...! Tulge, turaanlased, tooge meile valgust! Tooge valgust!!!“ — — — — —

Muinasjutt lõppes.

Ent kui koitma hakkas ja esimene päikese kuldkiir ta näole langes, hüüdis ta äkki läbitungivalt: „Turaanlased, kümnetuhat aastat on juba varsti möödunud...!!!“ — — — — —

Suure Jumala teener suri siis vaikselt.

Ta silmist aga, mis lahti jäid, säras ikka veel lootuse tuli; ta vaatas ikka veel, nagu paluks ta, nagu ootaks ta...

Kümnetuhat aastat on juba möödunud...

Õppe- ja spordipealikute vahetus k.-l. peastaabis.

10. aug. s. a. lahkus kaitseväe peastaabi õppe- ja spordipealiku kohalt kindr.-st. maj. H. Freiberg, et pärast ligi kaheaastast teenistust kaitseväes tagasi minna kaitseväe teenistusse kindralstaapi. Kevadel käesoleval aastal komandeeriti maj. Freiberg kaitseministri poolt Prantsusmaale sõjalise hariduse täiendamiseks ning pärast tagasijõudmist augustikuus

pe alal ühtlustati vähemate kl. üksuste väljaõpetamine, organiseeriti laagreid, vähemaid ja suuremaid taktikalisi õppusi, manöövreid jne. Ning kõige selle töö peale vaatamata jätkus maj. H. Freibergil veel aega olla „Kaitse Kodu“le“ väärtuslikuks kaastööliseks õppe- ja spordi aladel, võttes osa spordiliitude tegevusest, pidades loenguid jne.

Major H. Freiberg.

Major A. Balder.

viidigi ta üle kindralstaapi, kuigi kevadel alles kaitseväes hellitati lootust, et ta kaitseväe teenistusse edasi võib jääda. Kaitseväe kaotab maj. Freibergi isikus tühjuse, kes 1. detsembril 1925. a. kaitseväe teenistusse astudes esimesena õppe- ja spordiosak. juhina täiesti üksinda ühegi abiliseta osakonnas poolteise aasta jooksul juhtis kogu kaitseväe õppe- ja sporditegevust, kes õieti kogu sellele tegevusele lõi kindla aluse ja organiseeritud kuju. Spordi alal tekkisid tema teenistuses olemise ajal kl. spordiklubid üle maa, asutati spordiplatse, muretseti spordiabinõusid, korraldati võistlusi kl. üksustes ja üle maa, õp-

Kahetsedes maj. H. Freibergi lahkumist oma ridadest, loodab kaitseväe, et tema kui tühje töömehes ja lahke kaastöölise oma uuel kohal võidab peagi sama lugupidamise, millega teda mäletavad ta endised kaastöölised kaitseväes.

Uueks õppe- ja spordipealikuks kaitseväe peastaapi kinnitati 10. aug. s. a. kindr.-st. maj. A. Balder, kes seni töötas sõjav. üh. õppeasutustes ning on tuntud tubli töömehena. Astudes lahkuja maj. H. Freibergi kohale, jätkab ta selle poolt alustatud tööd, organiseerides kaitseväe õppe- ja sporditegevust ikka enam täiuslikkusele vastavamaks.

Krosnobi, New-York ja müür.

Üks kuldne külamees leidis maanteel krosnobi. Nõnda nimetati meie pool väikest kolmekopikalist hambavaia, habemepõletajat piibujussakest. Kuldne külamees oli juba kakskümmendkuus aastat vana, kuid ei olnud suitsumees — oli karskest perekonnast. Siiski pistis ta krosnobi tasku, sest varandus on varandus, ja... hakkas suitsetama oma kakskümmendseitsmendal eluaastal, kui mehel arvatakse juba aru kasvavat.

See on tõestisündinud lugu, mida tunnistada võib kogu minu suguvõsa, kuigi just mitte iseäralise meeleheaga, sest too kuldne külamees kuulus sama suguvõsa liikmete hulka.

Üks sarnane tõestisündinud lugu ei saa olla ilma tähtsa moraalita. Ja see oleks minu arvates järgmine: iga asi ei ole kasulik igale inimesele. Oleks piibumees leidnud krosnobi, ta oleks saanud kolme kopika eest kasu, nagu kaotaja kahju kannatas. Aga kuldne külamees sai aina kahju — kes teab, kui palju ta pärastises elus kallist raha piibus läbi põletas ja mitu piipu veel ostma pidid surmani!

Mis on aga ühist krosnobil New-Yorgiga?

Mina arvan, et New-York on P.-Ameerika Ühisriikide rahvale sama üleliigselt kulukas, nagu krosnobi tolele kuldsel külamehele. Võib olla, et veel kulukamgi. Jääks täitsa arusaamatuks, milleks need kuulsad praktilised yankeed endale soetasid säärase „krosnobi“, kui naivilt usuksime kellegi praktilikkust absoluutselt, nagu puhast kulda. Peab ikka silmas pidama, et inimene jookseb hulga järele: mis teeb hulk, seda ka üksik, mida kiidab hulk, seda peab kiiduväärseks ka iga üksik. Yankeel ei ole „vana ilma“ eelarvamisi ja traditsioone, kuid ameerikaline õhin kisub teda kaasa seda võimsamalt.

Ja nõnda, üldisel õhinal, nagu kiinitsev kari, kipuvad nad New-Yorki ja, kae, päratu ebapraktiline krosnobi ongi valmis.

Vaatleme teda natukene lähemalt.

Vedada kokku ehitusmaterjale 10-miljonilise linna ehitamiseks — see on kulukas. Selleks tuleb materjale muretseda kauge maa tagant. Samuti tuleb toiduaineid vedada kokku poolest maailmast. Egas mõni Eesti vabariigi suurune maa-ala seda kogu varustada suuda.

Kui palju vedu kauge maa tagant! Kui palju see nõuab liigseid töökäsi. Samuti tuleb ka sõita kauge maa tagant. Tarvis mees pidada, et P.-Ameerika Ühisriikides on raudtee sõidu- ja veo-tariifid oma 3—8 korda kallimad kui meil.

Aga Tallinna ja Pärnu ärimehed nõuavad Valga-Võru otseühenduse raudtee ehitamist Pärnuga, sest praegu tööb raudteevedur niisuure kauba kallinemise, et Valga-Võru maadelt tõr-

jub Riia kaup Tallinna-Pärnu kaubad välja odavamate veokulude tõttu. Aga mis on need kaugegused sealsete kauguste kõrval! Kui palju säärane linn tarvitab küttaaineid elutarbeks ja vabrikutele! Ja kui palju sellest koguneb tuhka ja jäänuseid, mida peab linnast kõrvaldama. Ja kui palju igapäev koguneb ehitusprahti ja muid jäänuseid. Küll terved mäed igapäev. Ja need mäed tuleb vedada kaugele, umbes nagu Tallinnast Keila või Paldiski. Need on nii öelda linna suhted välisilmaga.

Vaatleme elu ka sees.

New-York on „pilvelõhkujate“ linn — 10, 20, 30, 40 ja veel rohkemkordsete majadega.

Ühe 40-kordse maja ehitamine maksab palju rohkem, kui 10 sama aluspinnaga 4-kordse maja ehitamine. Kasulikku ruumi sellises hoones on aga palju vähem, kui 4-kordses, sest ta vajab tõstetooli ja trepikäike, mis oma alla võtavad palju kasulikku ruumi. Ilma tõstetoolita säärases majas läbi ei saa. Üks kord tõusta 40, korrale, oleks ju sama hea, kui tõusta 20 korda teisele korrale. Katsugu nüüd teisel korral elav Tallinna kodanik hommikul tööle minnes 10 korda tänavalt tagasi minna korterisse ja siis alles tööle minna, seal sama korrata ja koju tulles uuesti korrata enne kui kübar ja palitu varna panna. Siis on kohe selge, et yankee tõstetoolita läbi ei saa. Aga tõstetool maksab, tema korrashoidmine maksab ja tõstejõud maksab. Nii ikka kulu kulu otsa. Pealekauba veel see, et tõstetoolis sõitmine üles-alla on väga igav amet, kui seda pead sooritama igapäev.

Ütleme, et 40. korrale keegi ei hakka kandma kütte- ja keedupuid, selle asemel on keskküte ja gaas ehk elekter. Kuid kõik need sisseseadad peavad olema hoopis tugevamad ja keerulisemad, kui mõnes 4-kordses ehituses. Seega jälle lisakulud. Tarbevesi peab olema igas eluruumis. Kuid veevärgisisesead tuleb võrdset järele kallim ja vee surumine 40. korrale tuleb enam kui 10 korda kallim veesurumisest 4. korrale.

Iga mees võib välja arvata, et ainult vesi tuleb 40. korral kallim, kui Tallinna kodanik üüriseaduse alusel maksab kõgu korteri eest.

Asi läheb hullumaks, kui tahame minna tänavale. Sarnane liikumine, nagu Tallinnas, kus iga hing vehib oma parema äranägemise järele, on New-Yorgis täiesti võimatu. Pilvelõhkujad koondavad tänavapinna üksuse mõõdule nii palju inimesi, et nad peaksid käima mitmekordselt üksteise peade peal, nagu pörgulised. Krosnobi vajab mitmekordseid tänavaid ning yankee ehitabki neid maa alla ja keppide ja nuiade otsa maa peale — ehitab ja maksab. Lisaks maksab jälle kunstliku valgustamise, õhupuhastamise ja

tont teab mille kõige eest veel nende maa-aluste sõidutorude kasutamisel.

Liig pikaks veniks kõigi krosnobilikkude lisakulude ja väljaminekute loetlemine — igavaks minule ja teile. Vaid üht lisa nimetaksin veel — see on teenistusse käimise aja kulu. Inimene ei saa alati korterit vahetada töökoha vahetamisega. See oleks krosnobis eriti tülikas inimesele, kellel on veel mingeid muid asju peale passi. Nii tuleb kulutada üleliigset aega tund ja rohkem hommikul kodust tööle minnes ja samuti tagasi tultes. Muidugi mõista, et tuleb sõita.

Vast mõned hakkavad vastu vaidlema, et hull too New-York on küll, aga krosnobi ta siiski ei ole, sest elunõuded on ta loonud, nimelt ärielu nõuded, määratu kiire elutempo.

Vaevalt küll praktilised nõuded. Telefon, telegraaf ja raadio on kõigest kiiremad. Õige äri-mees ei lahku omast kontorist ei Tallinnas, ei ka New-Yorgis. Telefon, telegraaf, raadio, börs ja pank — need on tema „element“ ja omas kontoris väga käepärased. Tahab ta aga kõnetada oma ärisõpra palest palesse (mis õige harva juhtub), siis ei ole temale sellest mingit kasu New-Yorgis aja kokkuhoidmise mõttes, et too ärisõber vast ainult üle tänava asub: omalt 40. korralt alla laskumine, üle tänava ronimine ja tõusmine ärisõbra juure 40. korralt nõuab masinate abi tarvitamise kiuste sama palju aega, nagu hea teega Tallinnast autoga Paldiskisse sõit. Asjatundjad seletavad, et tolles krosnobis ja isegi Pariisis auto sõidab 20 minutit toda maad, mis jalakäija 4 minutiga ära käib.

Äri ja tööstuse põhimõte on valmistada ja tarvitajale kätte toimetada kõik võimalikult odavasti, tähendab, võimalikult väheste lisakuludega või koguni ilma nendeta. New-Yorgis aga, nagu näete, on need lisakulud hiiglasuured. Seepärast praktiline Ford asutaski oma tööstuse tühja paika ja tulemuseks on hiigla puhaskasu. — Mitte praktilised nõuded, vaid üldine õhin on ehitanud New-Yorgi. Dollari õhin.

Vaatleme New-Yorki veel ühest küljest — moraalsest, sest tõeliselt on moraalil inimese ja ühiskonna elus kõige mõjuvam tähtsus: ta on edu ja jõukuse alus.

Eeskätt on tarvis arvesse võtta, et New-York on rahvusvaheline linn inimeste päritolu mõttes. Õeldakse, et seal on rohkem juute, kui kogu Leedus, rohkem leedulasi, kui Leedu pealinnas, rohkem itaallasi, kui Roomas, rohkem poolakaid, kui Varssavis jne. Neid kõiki on kokku meelitanud dollar. Yankee ise on dollari usku. Ei ole seal arvulist ülekaalu inimestel, kellel arenenud isamaatunne tolle maa või isegi New-Yorgi vastu. Dollar, dollar ja ainult dollar on nende jumal, usk ja isamaa. Kui pea sarnasel alusel võivad tekkida konfliktid ja konfliktidest areneda katastroof, mis purustab kogu tolle lin-

na. Ma usun, Baabilonil on viimsel päeval rõõmsam kui New-Yorgil äreval ajal. Juba praegu ei tea New-Yorgi politsei, mis teha kuritegevusega. Röövitakse ja riisutakse keskpäeva ajal tänavatel ja röövijad kaovad kui tina tuhka. Keset linna röövitakse paljaks sisse- ja väljasõitvad raudteerongid, viisakad röövlid tänavad paljaksröövitud sõitjaid, nurisevad nende üle, kellel vähe kaasas oli, ja kaovad. Mine ja võta nad kinni tolles inimeste pihus ja põrmus. Yankee ei usalda 10 dollaritki taskus kanda, vaid ainult tschekiraamatut. Ärid peavad omal kulul salapolitseinikke, kes ööd ja päevad äri läheduses valvel. Siiski röövitakse paljaks pank panga järele.

Ma arvan, to krosnobi on yankeele karistuseks ja kord võib saada talle surmanuhtluseks.

Yankee avaldaks tõesti suurt praktilist taipu, kui ta praegu käega viskaks New-Yorgi peale ja ehitaks 40—50 uut linna üle maa, kuhu ära koliks New-Yorgist. See tasuks enese varsti kuhjaga.

Kuid parem ärge minge neile seda soovitama — hulluks arvavad teid.

*

Agas mis side on New-Yorgi nüüd müüriaga? Teie olete muidugi lugenud reisikirju ja „oma kirjasaatjate“ kirjutusi. Olete kuulnud vast ka komandeeritute, huvireisijate ja õppereisijate jutte. Ikka imetletakse noid „ümailmnu“, eutempot, kõrtse, restoraane jne. jne. Eriti meeldib enamikule „elav tänavaliikumine“, „puškav elu“ ja „elu tempo“. Tuntakse nagu häbi, et meil ei ole sarnaseid krosnobisid, et meie ei rüsel nõnda ega murra oma kaela ja sääreluid hüpetes ja autode all.

„Õppereisijatele“ ja „huvireisijatele“ on see toon eriti iseloomustav ja armas. Kuid kas on säärane vaatlus parem, kui härjavõitluste, kukekameluste ja kõrtsikameluste pealtvaatajate vaatlus? Minu arust halvemgi — kõrtsikameluse pealtvaataja „naudib“ kakelust, kuid ei tiku kirjjas ja kõnes ülistama kaklemist ja soovitama seda kõigele rahvale. Sügavam mõistusega inimene vaataks ja kirjutaks meile sellest, kuidas ameeriklased suurte lisakulude juures oskavad nii odavasti produtseerida, et nad oma kaupa müüa suudavad; kuidas nad suudavad nii palju valmistada, et kalli elu juures veel jõukalt ja lahedasti elada. Sarnaseid kirjutusi oleks nagu õige harva tulnud ette.

„Elu tempot“, „elavast tänavaliikumisest“, „restoraanidest“, ja „kõrtsidest“, „mamslitest“ ja nende säärtest vaagutakse aga nii palju, et vist armas maa- ja linnarahvas juba tõesti on harjunud häbi tundma sellest, et meil ei ole Pariisi, Londoni ja New-Yorgi taolisi krosnobisid ja kõike kurja, mis seal sees.

Vaadake, meile oleks tarvis sarnast müüri, mis kaitseks meid sarnaseid rumalaid arvamisi omandamast. Meil on mõnigi kindel müür juba — no üks kaitseliidu näol. Aga säärast müüri, mis kaitseks rumalate mõtete eest, meil veel ei ole. Seda on raske soetada, sest targad ja sügava mõistusega inimesed ei ole taevataadi poolt ära märgitud erilise välise märgiga. See-pärest juhtub nii, et nende arvamist ei panda tähelegi ning kuulatakse teisi, kes ilusasti lobavad säärastest uudishimuäratavatest asjadest, nagu „purskav elu“, „elu tempo“, „suurlinna müra“ jne. jne.

Et see külv tagajärjeta ei jää, selles ei saa olla kaht arvamist. Vaadake ainult millise „tempoga“ õpitakse charlestoni, blackbottomit, milliseid lühikesi seelikuid kantakse 10° külmaga jne. jne.

Muidugi ihaldatakse ka välja Eestist sinna, kus „elav liikumine“, „purskav elu“, „mamslid veetlevalt ööritavad hemisfääre“, dollareid nagu meri, luksusvarieteed ja kõrtsid ja muud niisugused asjad, ja tuntakse põletavat häbi, et meil neid ei ole.

Kuid sarnased asjad ja inimesed, kellel sarnased asjad peas, ei ole iialgi loonud ei kultuuri ega jõukat riiki. Meie tahame elada, luua ilusat elu, õnnelikkude rahvast ja riiki. Meie vajame

abinõu rahvahinge ja mõistuse mürgitamise ja kombuse rüüstamise vastu võitlemiseks. Meie vajame rahvuslist ideoloogiat — oma hea ja kurja mõõtmise mõõtu. Kui see on, siis on rahvale nagu kaitserõuged pandud rumaluste omandamise vastu, sest iga inimene võib selle mõõdu abil otustada, kas pakutakse head või halba, kus räägitakse mõistlikult, kus rumalusi.

Praegu aga on vanad tõesed, esivanemate kogutud elutarkus ära heidetud ja mõtted laokili. Igaüks olgu ise tark. Et isegi kõige targem inimene ei suuda kohe jalamaid kõike õieti hinnata ja otsustada, seda nagu ei võeta arvessegi. Meie uhkustame sellega, et oleme vabameelsem rahvas ilmas, teiste sõnadega, et meil ei ole tunnustatud elutõdesid, ei ole müüri, mis meid kaitseks rumaluste eest ja rumalusi tegemast.

Kui hea see on, võib järele katsuda igaüks vähe teisiti: mingi Lasnamäele ja istugu kõrgema kivi otsa, kus ei ole müüri ega lage, uksi ega aknaid, aiva ihaldatud puhas õhk.

Ärgem kartkem liialt müüre — müürides on meile tarbeks avasused, vaja ainult, et oleksime peremehed oma müüride üle. Mõned aga tõstavad kohe kisa: „Teie tahate Eestile müüri ümber teha,“ kui räägid rahvusliku ideoloogia vajadusest ja rahvuslikust omapärasusest.

Spiteful.

Minu viimane päev sõjaliinil.

L.-r. soomusrong nr. 2, 7. märts 1919.

Saabus teade, et juba järgmisel päeval meid, koolipoisse, saadetakse tagasi, et meie vahetus on juba kohale jõudnud.

Meie kalk ja verine unenägu on möödas! Ja igaüks mõtles tagasijõudmise rõõmust ja õnnest.

Aga enne seda tuli veel minna lahingusse. Seisime Petseri jaamas. Aeti üles kell 5 hommikul. Paremal pool raudteed asusid polgud tungima peale ja rongilt saadeti neile julgustuseks 15 meest Levis'idega.

Oli täieline öö, kui rongilt maha astusime. Jaama taga ootasid meid külamehed hobustega. Istusime peale.

Oli halb tunne. Teadmine, et veel enne ära sõitu sinuga kõike juhtuda võiks... ei, nüüd mitte enam... nüüd oli tahtmine jälle näha kõiki, omakeseid, Tallinna... Aga kui tihti ei juhtunud just nii, et kas enne kojusõitu või kodunt tagasi tulles — langesid sõjamehed. Ja igaüks meist põhjendatud ebaususe nagu kartis neil silmapilkudel lahingusse minnes.

Oli vaikne talveöö. Oli kummaline sõit regeedel. Meie vaikusime, kes tõmbas paberossi või piipu. Sõitsime Petseri mägesid mööda. Tee

lookles üles ja alla. Sõitsime mäeseljandikke mööda ringi. Imetlesin hobuseid, kes alla sõites ometi ei sattunud marru, vaid täie jõuga hoidsid tagasi järelregesid, sest oli silmapilke, kus tee järsult alla laskus.

Nagu Kaukaasia mägedes! mõtlen. Polnud võimalik näha kuigi kaugele. Ikka mäed ja metsad. Ikka valge härmatis ja kristallselge kalk öö.

Meie püssidega regedel — kellele meist on see surmasõiduks? Või kelledele, paljudele ruttame meie surmaga?

Ühelt mäelt alla vurades hüppas regi üle künka. Viskusime üles. Kukkusin teele maha. Järgmine hobune oli kannul. Vaevalt jõudsin kõrvale selle jalgade alt. Ja jälle sõitsime edasi...

Enne hommikut muutus veel pimedamaks. Jõudsim viimati mägedelt külladesse. Meid sõidutati polgu staapi, mis asus ühes talumajas. Imelik, et tunnimees meid kinnigi ei pidanud.

Kuid siit saadeti meid kohe edasi eelliinile. Peatusime ühe maja ees. Asusime sisse. See oli täis polgumehi. Põrandal olid öled. Suitsetati. Meil oli uni. Vajusime norgu, kes tukkus, kes magas, kes istukile, kes niisama seina najal.

Võis olla kella 8—9 paiku, kui kõik kutsuti välja. Koitis. Lõi valgeks. Meid seati peale-tungivalmis.

Kompanii, millele toeks tulime, asus ketti põllu äärt mööda, mille taga algas varsti mets.

Sirgete, hallide meeste rida — nii näis see saledana, isegi uhkena. Kõik seisid, oodates märki edasiminekuks vaenlase peale, kes asus siinsamas võsa taga külas.

See oli lahinguahelik, tihe ja sirge, erk ja tundelik, vaikiv ja pealekargav.

Liikusime paigast. Otse üle välja. Jõudsimetsa. Sellest läbi — ees poole kilomeetri kaugusel või veel lähemal asus küla. Sealt avati jalamaid tuli. Edasi joostes lasti ka meie rida-

Asuti kolmandat — Davõdova küla — võtma, mis asus kahe esimese taga. Külade vahele lagedale jõudes paistis ees paremale jooksev vaenlase lühike ahelik. See oli võrdlemisi kaugel ja sellele järele ei hakanudki sihtima keegi.

Davõdova külast aga võeti meid veel suurema tulega vastu. Kes haavata sai, jäi maha iseenesest. Terved aga jooksid edasi. Küla esimeste majadeni jõudes nägime, kuidas suur, lai, must vaenlase ahelik taganes pahemale poole külasse, mis asus umbes kolm kilomeetrit meist eemal.

Liikusime majade vahel. Küla ette oli vaenlane ehitada katsunud aia varju tõkkeid. Välja lastud oli siin püssipadrunita virnu. Ühe talu aias

Õppused Kunda laagris 25. juunil s. a.

dest kogu aeg. Jõudsimetsa aiani, pool lagedat metsast küla oli läbi, sellest üle ronides kajas meie üldine hurraa — ja jooksimet instinktiivselt edasi.

Suurema vastupanuta jõudsimetsa külla. Vaenlane põgenes eest. Olime nähtavasti liig ootamatult peale tungima asunud. Selle küla nimi oli Satrubje.

Ilma, et siin peatunud oleksime, ruttasime edasi järgmise Borkanova küla peale. Püsside lagin ja edasitungijate korduv hurraahüüd täitis ümbruse. Õhus vilistasid püssikuulid, kuid pooljoostes majade varjus tungiti edasi. Vaenlase püssi- ja kuulipildujatetuli muutus iga silmapilk hoogsamaks ja tihedamaks. Nende ärataganenud väeosad koondasid koos meie vastu oma tule. Oli silmapilke, kus karjana vingusid su pea kohal kuulid.

Kui laskis kuulipilduja — tundsid, kuis visisid selle nikkelpooled pea kõrgusel. Siis heideti pikali või küürus aeti edasi. Niipea aga, kui kuulipilduja vähe oma suu paremale või pahemale ära pööras, joosti siinkohal kiirelt edasi.

Langes meie kätte teine küla.

olid venelased ära lõhkunud mesipuu. Mesi jäi aga meile. Ja olles sarnaselt väsinud, nagu siis olin — suurtes riietes, vildid jalas, Lewis kassetidega seljas ära joosnud kilomeetreid — võib siis ehk aimata, kui kena oli maha istuda ja mett süüa.

Järgmisse külasse, kuhu vaenlane taganes, oli selgesti näha meie iga liikumine. Ja kui paar meest endid liigutasid, majade vahel käies, hakkas sealt täristama kuulipilduja. Kuulid aga langesid meie ette lumme umbes paarsada sammu küla alla. Nägime ja nautisime kuulide tekkimisest saabuvat väikest lumeheitlust.

Ja et see meile meeldis, siis narritasimegi vaenlast, jälle tõustes maast ja näidates endid. Ja jälle tärises kuulipilduja ja lume tasane pind löi tuiskama vähe küla all.

Tutvusime külaga. Selle taga jooksis järskude kallastega jõgi. Siis ehk sellepärast ei taganenud venelased mitte otse tagasi, vaid pahemale poole meile külje peale.

Siia nähtus, kuidas ka paremal eemal külast taganes vaenlane. Meie teised kompaniid

puhastasid seal. Taga krähvatas kuski meie patareid. Kuid selle tuli oli kaunis aeglane. Ta pommitas meist paremal pool asuva vaenlase seisukohti.

Olime võitjad. Vaenlane taganes igal pool. Vaenlane vaikis. Meie puhkasime.

Äkki kärgatas pahemal pool külas, kuhu just meie eest vaenlane taganes, kuue kahuriga patareid. Granaadid raksatasid ja langesid küla keskele, kus asusime. Uued kärgatused ja jälle granaatide raksatused külas. Vaenlane avas meie peale kahurite marutule.

Tõusis suits. Maju süttis põlema. Tuli ja suits tõusid. Mõõda külavahelist teed jooksid tahapoole kaks meie sõdurit. Ühel oli silm väljas, mis ripendas näol. Teisel oli kõri läbi lõiga-

Kuid patareid võttis küla süstemaatilise tule alla. Granaadid algasid langema küla taha, siis kordkorralt külvasid üle mõne sülla kauguse vahemaaga kogu küla.

Seisin ühe maja või küüni varjus. Selle kõrval tule all rakendavad hobust ree ette venelased — isa ja poeg. Naine vaatab pealt. Poeg paneb peale looga, isa tõmbab maha. Ja ise vanuvad ja karjuvad seal juures üksteise võidu. Siinsamas raksatab granaat — ja vanamees haarab kinni peast. Ta on haavatud. Eit karjub veel suurema hooga ja nagu parastab. Mõne sekundid järele lõhkeb teine granaat — ja eit käärib üles oma seeliku, jalasäärte mõõda jookseb alla veri. Ta on reiest haavatud.

Siis kadusid nad. Hobune jäi lahti ja jooksis

Õppus'el 26. juunil s. a. Viru maleva Kunda laagris.

tud, vist granaadikillust. Teine neist karjus midagi õudseltselt, tahaks öelda, et ta otse röökis. Vere tee saatis neid järel.

Ühest majast jooksis välja koguke sõdureid. Üks, humoorikas ja nagu midagi poleks, kuigi vaenlase granaadid ringi maju segamini pildusid — see hüppab ja naerdes demonstreerib, kuidas granaat, sisse lennates majja, kus nad asunud, tema lõhkemise õhusurumisega välja heitnud uksest. Ja muud midagi!

Polgumehed löid kartma ja segadusse. Kompanii ülem, Saksa kiiver peas, püss laskevalmis, käsutas mehed jagude- ja rühmadekaupa küla äärtele laiali.* Kes omalt kohalt ära liigub, selle ähvardas maha lasta oma käega. Ta vandus ja kärkis. Oli eht sõjamees. Ja ta vandumine kindlasti julgustas marulise kahurtule all mehi enam kui ehk iga teine julgustuskatse.

Asun küla tagumiste majade juure, et vast jäävad need välja kahurtule alt. Põles maju. Kaks Vene naist, olles väljas, nähes, et nende maja leegitsema hakkab, heitsid üksteise kaela ja kiljatades karjusid: tulekahi, tulekahi! Nähtavasti ei osanud nad kuhugi varju joosta. Nad jäidki nii õue, kinni haarnud üksteisest.

eemale. Ka oli lahti lastud loomi. Need jooksid kahurtule all teise küla poole.

Polgumehed jäid oma kohtadele. Kuid et meil siin midagi enam teha polnud, jube oli ka tule all seista, pealegi olime laiali pillatud — hakkasime ükshaaval liikuma järgmisse külla. Et üle lagendiku minnek selgelt vaenlasele näha oli, siis iga üksiku liikumise puhul saadeti sellele järele granaate.

Jõudsin lõpuks teise külla tagasi. Aga nagu saatus — küla, kust ära tulim, oli juba üleni läbi tikitud granaatidest, patareid ei lasknud enam selle pihta, vaid avas tule teise külla, kuhu äsja jõudsin. Sattusin seega uuesti tule alla.

Pea tunnustama, kunagi polnud olnud nii ägeda ja tiheda kahurtule all kui siin. Majast, mille kõrval seisin, hakkas tõusma suitsu. Vaatasin sisse, kõik paisatud segi. Magadiskott põles. Granaat oli nähtavasti lõhkenud sees. Ronisin sisse ja kustutasin tule. Selle maja vähemalt päästsin tule käest.

Kaks sõdurit seisid kõrvalmaja seinast. Iga kuulduva granaadi lõhkemise ajal nad

langesid kummuli. Ringi raksatas ja lendas üles mulda ja kive. Tundsin, et ei suuda samuti seista püsti. Kuid alandav oli heita maha. Oli kuidagi piinlik enda ees. Taganesin neist eemale teise maja seina varju. Kuus haugatust — kuus raksatust... Närvid instinktiivselt heidavad su pikali, kuid miski protesteerib sees. Asun püsti siis, et end karastada.

Kuid samal silmapilgul lõhkes granaat, nii lähedal, et jäin selle lõhkemise suitsu — ja ma olen jälle kummuli maas. Nüüd läksin küüni, mille varjul seisin, ja heitsin küljeli vastu selle välist seina. Minu enesetunne oli murtud. Ja mis mõte olekski demonstreerida iga silmapilk

ga vaadata oli. Palju seal sai surma, ei tea ka. Ühte majja, kuhu algul granaat sisse langes, oli tapnud ja haavanud see mitu meie sõdurit. Need põlesid ära. Ühes nendega ka üks Levis ja selle kassett.

Rongimehed kogunesid. Liikusime koos tagasi. Meie vastu sõitis supikatel, viies alles nüüd õhtu eel polgumeestele lõunat. Teel peatasid meid uudishimulikud Vene talupojad ja pärisid inglaste järele. Nende teada olevat need siit läbi sõitnud vaatama sõjaliini. Meie ei teadnud midagi.

Jälle istusime hobustele ja algas tagasisõit rongile. Olime väsinud ja näljased. Veel sünn

Rühm õppevaheajal Kunda laagris 26. juunil s. a.

ülelendavale surmale enesetunnet, asetades end seega mitu korda hädasohtlikumasse seisukorda.

Ka siin lõhkes üks granaat võrdlemisi lähedal, nii et lõhkemise suitsu minuni ulatus. Kuid küljeli olles võidi tabada mind ainult siis, kui granaat otse küüni sisse lõõnud oleks.

Pealetungil varem neisse külladesse üks polgusõdur püssikuulide all ei julgenud edasi minna. „Kahur, mis sellest karta. Aga püssikuul vilistab, see lõikab peast läbi. Seda ei suuda ma kuulda...“ seletas ta mulle. Nüüd mõtlesin, kuis on see sõdur kindlasti jõudnud uuele arvamisele. Ta nähtavasti polnud veel üldse olnud tõsisema kahurtule all. Püssikuulide vilega harjub. Kuuled, kuis tuleb. Kuid neid lendab nii palju, et tõsisemat tähelepanu neile omastada ei jõua. Kui sõjast kuulist, mis sõdurite peade üle visisevad, üks meid tabanud oleks — siis oleks meie sõjavägi varsti sõjas otsa lõppenud. Granaat aga — sellega on võimatu ära harjuda.

Viimati jõudis järg kolmanda küla kätte. Ja varsti ka vaikis vaenlase patareid. Juba lõi videvikuks.

Palju seal siis maju ära põles, kel neid ae-

gemalt ja tõsisemalt vaikisime kui siia tulles. Aga miski ei närveerinud meid.

Jõudes rongile magasin siin viimase öö. Oli magus, raske ja rõõmus uni.

Juba vara järgmisel hommikul viidi meile vahetuseks sõitnud uued koolipoisid lahingusse. Nad läksid ja laulsid. Meile oli see uudiseks. Dessanti minnes poldud seni üldse lauldud.

Ja lõunapaiku toodi regedel tagasi surnuna dessantpataljoni ülem lipn. Tenneberg, üks koolipoiss surnuna ja üks haavatuna.

Kooliõpilasel oli kuul läbi joosnud ülevalt reiest — ja ta oli surnudki sisse haava. Imelik, mis võis siin surmavalt kaasa mõjuda? Kas liialt ärritus — esimene lahing, siis endasuggestioon, sest vaevalt võis oletada, et reie haavast oleks võinud voolata surmavalt palju verd. Lpn. Tennebergi oli kuul tabanud tagant kuklasse, purustades osa peajusid. Kuid ta oli elanud veel kaua, ja alles hobusega teel tagasi oli surnud.

Tagasi saanud lugupeetud ohvitseri surnukeha, alles liinile jõudnud koolipoistest ühe langenuna ja teise haavatuna — mõjus see süngelt. Meeste viha tõusis, nagu seda harva näha oli.

Petseri ees kaubarongi ühes vagunis oli neli või viis sõjavangi-eestlast. Nõuti, et lastagu need punased maha. Vaguniuksed kisti lahti. Pisarsilmil palusid need armu.

Keegi erarietes segas vahele, asudes kaitsma vange. „Sarnane tegu pole õige ja inimlik.“ — „Aga sõda, on õige sõdida, kus on siin inimlikkus?“ vastati talle. „Ka teid asetame meie püsside ette, kes lubas teid segada sõdurite asjusse?“

Kuid sellega möödus ka vihahiil. Vangid jäeti elusse. Ja surnud kanti surnuterongile.

Jõudis kätte ärasõidu silmapilk. Pakkinud

kide tervitus kodule ja rõõm tagasijõudmisel. Tundsiime, nagu kogu Tallinn ruttaks vastu võtma meid. Meie jaamaesisele astudes pidi kajama muusika...

Kuid jaam oli nagu harilikult talvel tühi. Kohmetusime. Kuid siis tõusime neljakaupa reas Toompeale kasarmutesse.

Sõda oli selja taha jäetud. Olime läbi teinud oma elus erilise lehekülje. Olime ära tulnud verejälgedes teelt. Meie kõrvu ei karjatanud enam kahurite haugatused ega närvidesse lõiganud püssikuulide sisin. Meie ei näinud enam põlevaid külasid, nutjaid naisi ja lapsi. Meie ei ko-

Viru maleva Kunda laagris osa malevlasi ja skoute teed joomas 26. juunil s. a.

kokku asjad, surusime mahajääjate käsi. Soovisime vastamisi teineteisele head, tervist ja õnne. Soovisime, et mahajääjatega kunagi veel kohata võiksime. Aga paljude juures jäi see ainult sooviks, see silmapilk oli ühtlasi rõõmus ja kurb. Koos elatud lähemalt kui üldse võimalik — sõdurite meeleolus ja lahingute keerus. Koos rõõmustatud ja kurvastatud, koos taganatud ja võidetud...

Meie, ärasõitva rongi ees pidas kõnet ärasõitjaile mitšman Lutt: „Teie, koolipoisid, tegite ei millestki midagi...“

Sama meie rongi ühte järelvagunisse kanti sisse kolm langenut. Ühel oli nähtavasti granaadikild ära lõiganud pea ülemisest huulest saadik. Nende surnukehad laoti maha kaubavaguni põrandale. Valgas pidi asetatama nad puusärikesse...

Ja meie liikumise kohalt.

Jõudes Valka, oli siia meile vastu sõitnud Tallinna kooliõpilaste pataljonist lpn. Ole. Oletasime, et meid tahetakse vastu võtta kui sõjast tagasijõudvaid sõdureid.

Jõudsimme Tallinna kella 8 ajaks hommikul. Sisse sõites jaama laulsime. See oli meie kõi-

mistanud enam surnukehade üle. Meie ei näinud enam öös valgeid, tulekumalisi viirastusi.

Üleelatud aeg muutus meile kalgiks, külmaks ja süngeks uneks. Kuid kas veel kunagi oma elus näeme sama und? Kas veel kunagi üle elada tuleb võrdseid päevi ja tundeid? Kas veel saatusest kanda antakse meile samu raskusi ja sama suurt valu?

Jääks sõda veel ainult jutustuseks lastele, ei, mitte lastele. Hoidke nende hinged puhtad verest ja verejuttudest!

Või, kes teab, ehk teeme õigemini, kui harjutame just neid kuulma verest... Ehk saame veel ise näha samasuguseid aegu... Ehk satume veel kokku külmas vagunis, nagu kord... kolonel Parts, kapten Paulus, ltn. Pääsuke, ltn. Kind, ltn. Ots, kpt. Lepp... ja väsimatu Pitka...

Ja jälle viristab Uku oma pillidega, ja Pätsa laulab... Ehk saame kuulda samu matusekelli! Ja jälle sõidavad rongid, reed ja vankrid isadepoegade vere ja emade-naiste-õdede pisarate teid mööda...

Nüüd hiljem sõites raudteed mööda silman ikka aknast välja tuntud kohti, kus vedelesid surnukehad jäätunud verega koos. Kas kasvab neil

kohtadel nüüd vili parem, küsin? Sest nii palju verejälgi oli kord siin.

Ja kuidas hell on sõjaslangenut saatja leinamuusika! Kuidas härdusin ma Tallinnas, kui päevad läbi kajas üle linna kurb, aeglane muusika. Ikka Rahumäe ja surnuaedade poole vajuks see... Aina helisesid kirikute kellad... Mäletate teie veel neid aegu? Või unustanud olete juba oma vennad, mehed, pojad?.. Kas kuulete teie veel

neid kelli, seda muusikat? Mina kuulen jälle. Näen sõjasõprade rida kantuina kätel, valgeis puusärkides. Kuulen nende, langenu, juttu ja naeru.

Ja üht palun... et kunagi, kunagi ei korduks sõda enam, et meie maal ja rahval vere ja pisarate teed käia ei tuleks.

J. Pert.

Valga maleva Laatre kompanii laskevõistlused.

Laatre kompanii korraldas pühapäeval, 7. augustil, laskevõistlused vintpüssidest, millest võttis osa $\frac{1}{2}$ kompanii kaitsemalevlastest. Laskekohaks oli valitud Miku talu all Emajõe kallal, mis kõrge ja laskekohaks väga kohane. Esimese

guselt, iga laskur 5 lasku, 12-ringilisesse märklehte.

Peale laskevõistlusi oli riviõppus. Laskevõistlustel, samuti ka riviõppustel, viibis maleva pealik major Johann Hiob.

Valga linna malevkonna III rühm laskeharjutustel 31. juulil s. a. Priimetsa lasketiirus.

auhinna omandas Tõnis Puudersell 47 punktiga — hõbekarika 3000 marga väärtuses; teise koha — Oskar Oja 40 punktiga — hõbekella 2000 marga väärtuses ja kolmanda koha — Anton Tammann 38 punktiga, käepeal kantava kella 1500 marga väärtuses.

Laskmine sündis lamades käelt 150 mtr. kau-

Laatre „Kodukaitse Ühingu“ poolt oli laskuritele valmistatud lõunasöök. Lõunasöögi ja õppuste vaheajal mängis Laatre „Kaja“ seltsi puhkpillide orkester.

Laskevõistlusi juhtis kompanii pealik Joh. Gross ja ratsaeskadroni pealik Felix Fuchs.

Valga linna malevkonna III rühm laskeharjutustel 31. juulil s. a. Priimetsa lasketiirus.

Märjamaa malevkonna laagripäev.'

21. ja 22. juuni s. a. kujunes Märjamaa malevkonna suursündmuseks, mil igalt poolt malevkonna piiridest kaitseliitlased kogunesid kokku Märjamaa alevisse, olgugi, et taevataat püüdis kokkutulijaid peletada vihmaga. Kuuldus kodukaitsjate ütelusi vihma kartuse suhtes, et pole surnud Eesti mehemeel, vaid see kosub, kasvab lõpmata veel.

Vihma põhjusel tuli piirduda rohkem teoreetilise õppusega toas ja propagandaga. Laagripealikuks oli hra Aulik. õppealal nltn. Preeks, propagandategevust juhtis hra E. Arnover, ma-jandust hra Permänn, ning spordipealikuks oli kaitseväest leitnant Hints, kuna üldist tegevust vaatles ja juhtis maleva pealik kapten Väeden. Meeskonna meeoleolu oli väga hea. Märjamaa

Pealikute laskeharjutused Märjamaa malevkonna laagris. I maleva pealik kapten Väeden.

kodukaitselased prouade Ojassoni ja Permanniga eesotsas muretsevad meeskonna sooja toidu eest.

Hästi õnnestus ka propagandategevus, mis juba sellest väljeneb, et ühe laagripäeva jooksul pool osa niipalju „Kaitse Kodu!“ tellimisi vastu võeti kui palju terves 1927. a. on tellitud kogu Läänemaal.

Ka malevkonna kodusse sisseseatud raadio pakkus öhtutundidel head ajaviidet, mis lõpuks nooremate keskel jalakeerutuse esile kutsus. Neist laagripäevadest jäävad püsima kenamad ja kaunimad mälestused, mis aegajalt ajaratta edasiveeremisel tulevad jälle meele ja kunagi ei vao ega kao unustuse rüppe. Jääb soovida, et need laagripäevad kujuneksid traditsioonilisteks suvisteks õppe- ja meelelahutuse-päevadeks, missugused olid tuntud ka meie esivanematele muistsel ajal.

Peab kaduma loidus ja ükskõiksus laagrist osavõtu suhtes, mis ka Märjamaal end osalt

tunda andis. Meil tuleb rahvas ilmsiks sagedasti vana kroonu vaim, et tuntakse ainult käsku ja keeldu, kuna vaba rahva vabatahtlikke kohustusi loiult täidetakse. Meie heal tahtel aga võivad need kodu kaitsmise õppepäevad tulevikus kujuneda kaunimateks sündmusteks, mis ei kiisku kaasa mitte üksi kaitseliitlasi, vaid oleksid suureks rahvuslikuks pühaks ka ümbruskonna rahvale. Iga algus on raske ja esimene katse ei taha kunagi hästi õnnestuda, kuid ta annab õpetust ja näitab, milles puudused seisavad. Tänavune Märjamaa laager oli ka nii öelda katseks, kuid võime kindlasti loota, et tuleval aastal kujuneb see suursündmuseks, kus kõik igapäevased koduse töö kohustused paariks päevaks unustame ja ühel meelel läheme orkestrihelide saatel vaba looduse rüppe ennast ette valmistama oma kodumaa rahu ja vabaduse eest seismiseks.

E. Arover.

Nissi malevkonna II aastapäev.

Harju maleva Nissi malevkond pühitses 17. juul. s. a. oma teist aastapäeva, millest osa võttis umbes 150 malevlast. Malevkonda tervitas ja paraadi võttis vastu Harju maleva pealik hr. Suursõõt.

Oma kõnes tegi pealik ülevaate tervest Eesti kaitseliidu arenemiskäigust, juhtides tähelepanu kaitseliidu loomisele, kus tuli alata nõnda öelda — ei millestki. Nüüd on aga kaitseliit kõigi ras-

kuste peale vaatamata jõudnud koonduda ühiseks perekseks end oma peremehena ja juhtijana tundes. Lõpuks soovis maleva pealik, et kaitseliit täieneks niivõrra tugevaks, kus iga üksik liige tunneks oma kohustusi kõigi vastu ja kõik ühe vastu. Ainult siis võime kaitsta Eesti rahva ja riigi huvisid ja iseseisvust. Kui peaksime aga langema, siis variseme Manalasse kui tõsised isamaa pojad, teadmiseaga — Eesti jääb püsima.

Nissi malevkonna naiskaitseliitlased. Keskel malevk. pealik Suursõõt, taga malevk. ja rühmade pealikud.

Ühtlasi olid korraldatud kaitseliitlastele võistlused jalgrattasõidus ja kõievedamises. Jalgrattasõidutee pikkus oli umbes 4—5 klm. Sõidust võttis osa kuus kaitseliitlast. Kohale jõudsid:

1) Vahter	ajaga	9 min. 15 sek.
2) Mikk	„	10 „ 0,5 „
3) Kunst	„	10 „ 10 „
4) Semelson	„	10 „ 20 „

5) Lindmann	„	10 „ 30 „
6) Root	„	11 „ 00 „

Kolmele paremale sõitjale anti hõbekilbikesed rinnal kandmiseks. Kõievedamises jäi esimesele kohale Kernu meeskond, kellele inaleva pealiku poolt anti rändauhind — kuju vastava pealkirjaga hõbeplaadil.

Õhtul korraldati pidu segaeeskavaga Nissi karskusseltsi „Kindluse“ ruumes.

Sport kaitseväes.

VI üleriiklikud kaitseväe spordivõistlused.

10.—15. aug. peeti staadionil kuues üleriiklik kaitseväe spordivõistlus.

Üleriiklikud kaitseväe spordivõistlused on meil iga aasta kujunenud üheks suuremaks suursündmuseks spordi alal. Iga aastaga on osavõtjate arv järjekindlalt kasvanud, võistluskava mitmekesisemaks muutunud, tagajärjed tublisti paranenud. Nii oli osavõtjaid:

1922. a. —	180,
1923. a. —	252,
1924. a. —	302,
1925. a. —	480,
1926. a. —	710,
1927. a. —	844.

1922. a. oli võistlusalasid vaevalt paarikümne ümber, nüüd 1927. a. aga üle seitsmekümne.

Need arvud näitavad ilmekalt pilti spordi tõusangust meie kaitseväe ridades. Viljakas töö nii sõjateaduse kui ka spordi alal kasvatab meie noortest ajakohased sõdurid, kes alati valmis oma isamaa kaitseks. Käesoleva aasta võistlused näitasid, et meil kaitseväes tüsedaid sportlasi, kellest tulevikus võib loota palju.

Võistlused algasid 10. aug. kell 5 p. l. Võistlused avas sõjaminister, kindral-major N. Reek. Sõjaministri tulekuks olid kõik võistlejad rivistatud spordiülikondades. Sõjaministrile raporteeris kaitseväe keh. kasv. juhataja kol.-lt. Maser. Minister tervitas sportlasi, mille peale sportlased mehise tervitusega vastasid. Peale seda pidas minister sportlastele kõne, milles tähendas, et inimsugu ihaldab rahu, eriti väikesed rahvad. Kahjuks aga pole veel jõudnud aeg, mis seda kõigiti kindlustaks. Rahvad ei suuda seda, neil ei ole kokkulepet. Eriti raske on väikerahvastel, nemad peavad alati valmis olema, et kaitsta oma kodukollet. Me peame lahtiste silmadega olema, peame looma kaitseväe, kes tugev mitte arvuliselt, vaid ka füüsiliselt. Meie rannikul on eriti raske alal hoida iseseisvust.

Meie ei suuda arvuga — julgus, vaprus, isamaa-armastus peab esikohal olema. Täna, kus k.-v. välja pannud kogu oma paremad sportlased, tahab ta näidata, et kaitseväes on tervis. Täna k.-v. näitab oma füüsilist jõudu, kui palju ta on arenenud aasta jooksul. Oma laagri kogemuste põhjal, ütles minister oma kõnes, võib ta öelda, et k.-v. harrastab tõsiselt sporti. Ei ole näha ühtki logelevat sõdurit. Kui õppus läbi, siis on näha, kuidas igaüks oma vaba aega igakülgset kasutab sportimiseks.

Kaitseliidu poolt ütles tervitusi leitnant Snursööt. Ta tähendas: Kaitsevägi, teie nooremal vennal kaitseliidul on au tervitada teid teie suursündmuse puhul. Tugevas kehas peitub tugev vaim. Kaitseliit järgib teie jälgedes, et viia kogu oma riigi rahvast ühiselt tugevusele.

Lõpuks tänas kaitseväe keh. kasv. juhataja kol.-lt. Maser kõiki lugupeetud külalisi lahke osavõtu eest, mispeale sportlased tänasid kolmekordsel elagu-hüüdel.

Peale tervitusi marssisid sportlased ministri ja publiku eest mööda.

Käesoleval aastal oli võistluste iseäralduseks, et kõik võistlejad olid jaotatud kolme võistlusklassi: eriklass — kõik vanemad k.-v. sportlased, kes varem saavutanud juba häid tagajärge, A-klass — need, kes üle 1½ aasta k.-v. teeninud ja eriklassi ei sattunud ja B. klass — kõik ülejäänud noored. Klassidesse jaotus on üks edukam samm. Sellega avaneb ka noorele algajale võimalus spordivõistlustele pääseda ja auhindu koju viia, mis kogu k.-v. spordiliikumisele annab hoopis laiaulatuslikuma suuna.

Võistluste tulemused osutusid väga headeks. Püstitati 16 uut kaitseväe rekordi — mõned õige tunduva paremusega. Jällegi võib järeldada siit, et k.-v. sportlased iga aastaga tublisti on arenanud oma keha.

Tagajärjed kujunesid järgmiselt:

Kolonel H. Vandeput.

Belgia ajakirja „La Revue Belge d'importation & d'exportation“ toimetaja ja väljaandja, missuguse ajakirja üks hiljutine number ilmus Eesti numbri „L'Esthonie“ nime all, mis osutus kõige täielikumaks koguteoseks Eesti üle, mis üldse muudes keeltes Eesti kohta ilmunud ning mis selle tõttu omab väga suure tähtsuse Eesti tutvustamiseks välismaade asjast huvitatud ringkondades. Nende tähtsate teenete eest Eestile on kolonel Vandeputile kaitseliidu keskjuhatause poolt annetatud kaitseliidu rinnamärk rinnal kandmiseks.

Jooksud:

100 m. jooks — erikl. — 1. rms Topmann — sidepat. — aeg 11,6 sek.

100 m. jooks — A kl. — 1. n.-lt. Neubauer — 2. j. rüg. — 12,5 sek.

100 m. jooks — B kl. — 1. rms Treu — sidepat. — 12,4 sek., mis isegi A kl. 1 sek. võrra parem.

400 m. jooks — erikl. — 1. veltv. Kesküll — pion.-pat. — 53,5 sek.

400 m. jooks — A kl. — 1. rms Topmann — sidepat. — 53,5 sek.

400 m. jooks — B kl. — 1 rms Treu — sidepat. — 55,3 sek.

1000 m. jooks — erikl. — 1. n. a.-o. Laurson — sidepat. — 2.40,5 sek. (end. 2.45,6 sek.), uus k.-v. rekord. Endiste aastate parem k.-v. pikamaa jooksja Jaanus pidi loobuma poolelt teelt hädise tervise tõttu, kuid Laurson ei jäänud siiski üksi peremeheks. Kõva konkurentsi tegi Läti

k.-v. leitn. Marve, kes kogu aeg kannul püsis — tulles teisena finischi ajaga 2.45,1 sek.

1000 m. jooks — A kl. — 1. v. a.-o. Kusbok — allohv. kool — 2.49,7 sek.

1000 m. jooks — B kl. — 1 rms Palm — allohv. kool — 2.50,2 sek.

5000 m. jooks — erikl. — Siin oleks Laurson peaaegu oma tiitli kaotanud. Võib ütelda, et meil on ka teisi häid pikamaa jooksjaid peale Laursoni ja järgmine aasta võib üllatusi tuua. 1. n. a.-o. Laurson — aeg 16.0,6 sek., uus k.-v. rek. (end. 16.16,4 sek.); 2 v. a.-o. Kask — 1. j. rüg. — 16.6,2 sek.

5000 m. jooks — A kl. — 1. kpr. Anisimov — 2. div. s. — 17.18,8 sek.

5000 m. jooks — B kl. — 1. rms Vogt — pion.-pat. — 16.57,6 sek., uus k.-v. rek. (end. 16.58,7 sek.).

110 m. tõkkej. — erikl. — 1. n. a.-o. Topmann — 17,7 sek.

110 m. tõkkej. A kl. — 1 kpr. Baumann — merek. — 17,5 sek.

110 m. tõkkej. — B kl. — 1. n. a.-o. Kõvamees — 10. j. rüg. — 17,4 sek. A ja B kl. trum-pavad erikl. üle ja B kl. omakorda veel kõik.

Orienteerumisjooks A kl. Orienteerumisjooks kujunes üheks ilusamaks ja lõbusamaks võistlusnumbriks. Pirta liivasel ja metsisel rannikul tuli nii mõnelgi rohkem higistada peaga kui jalgadega. Võrreldes eelmise aastaga on kaardi tundmine paranenud silmnähtavalt. 1. kdt Kurs — sõjak. 2. komp. — 50.20,5 sek.

Orienteerumisjooks — B kl. — 1. v. a.-o. Linder — 1. div. õppek.

Teatejooks 5×500 m. A kl. — 1. sõjakooli 1 komp. meesk. — aeg 7.17,0 sek., uus k.-v. rek. (end. 7.21,0 sek.).

Teatejooks 5×500 m. B kl. — 1. 1. jalaväe rügem. meesk. — 7.24 sek.

Teatejooks 5×800 m. A kl. — 1. sidepat. meesk. — aeg 11.9,8 sek., uus k.-v. rek. (end. 11.11,6 sek.).

Teatejooks 5×800 m. B kl. 1. 1. jalaväe rügem. — 11.6,4 sek., uus kv. rek., mille aeg parem isegi A kl. omast.

Hüpped:

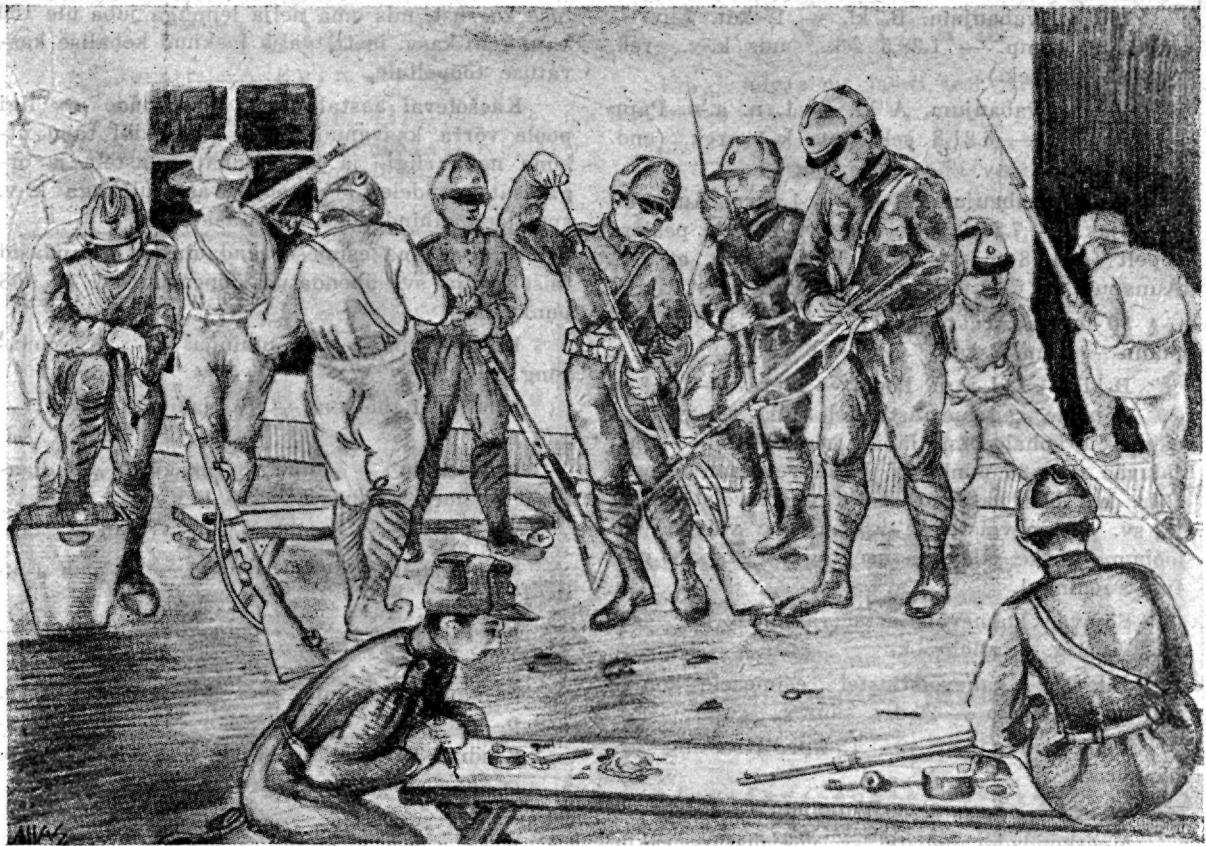
Kaugus h-ga — erikl. — 1. n. a.-o. Kõvamees — 6 m. 11 sm.

Kaugus h-ga — A kl. — 1. n. a.-o. Hendrikson — merev. — 6 m. 10 sm.

Kaugus h-ga — B kl. — 1. rms Treu — sidepat. — 6 m. 6 sm.

Kõrgus h-ga — erikl. — 1. n. a.-o. Tipner — pion.-pat. — 1 m. 65 sm.

Kõrgus h-ga — A kl. — 1 kpr. Lauri — 1. div. s. — 1 m. 60 sm.

Malovlasod püüso puhastamas. Kunstnik F. Ahase joonistus Värška laagrist.

Kõrgus h-ga — B kl. — 1. n. a.-o. Koop —
1. div. õppek. — 1 m. 55 sm.

Kolmik h-ga — erikl. — 1. n. a.-o. Tipner —
pion.-pat. — 13 m. 30 sm.

Kolmik h-ga — A kl. — 1. n. a.-o. Torbek —
üks. esk. — 12 m. 70 sm.

Kolmik h-ga — B kl. — 1 kdt Laas — sõja-
kooli 2. komp. — 12 m. 58 sm.

Teivash. — erikl. — 1. v. a.-o. Arnemann —
merev. — 3 m. 20 sm.

Teivash. — A kl. — 1. asp. Tüits — sõjak.
— 3 m.

Teivash. — B kl. — 1. kdt Aneliin — sõjak.
2. komp. — 2 m. 90 sm.

Teivash. rakmetes A kl. — 1. kpr. Raud-
sepp — merek. — 6 m. 55 sm., uus k.-v. rekord
(end. 6 m. 44 sm.).

Teivash. rakm. B kl. — 1. kdt Aneliin —
sõjak. 2. komp. — 6 m. 49 sm., ka uus k.-v. rek.

Visked:

Kuulitõuge — erikl. — 1. v. a.-o. Suuk —
sidepat. — 13 m. 55 sm., uus k.-v. rek. (end. 13
m. 02 sm.).

A kl. — 1. v. a.-o. Alkok — merev. — 11 m.
42 sm.

B kl. — 1. n. a.-o. Kõvamees — 10. j. rüg.
— 11 m. 25 sm., uus k.-v. rek. (end. 11 m. 19 sm.).

Ketas — erikl. — 1. n. a.-o. Tipner — 36
m. 95 sm.

A kl. — 1. v. a.-o. Ratnik — 2. j. rüg. — 34
m. 17 sm.

B kl. — 1. rms Lind — sv. hob. laatsar. —
35 m. 26 sm., uus k.-v. rek. (end. 33 m. 35 sm.).

Oda — erikl. — 1. rms Verder — 1. div. s.
— 52 m. 57 sm. — uus k.-v. rek. (end. 51 m.
22 sm.).

A kl. — 1. asp. n. a.-o. Lind — sõjak. —
49 m. 3 sm.

B kl. — 1. rms Palm — allohv. k. — 48 m.
5 sm.

Granaadi kaugusheide rakm. A kl. — 1. n.
ltn. Valdmann — 5. j. rüg. — 58 m. 18 sm.

Granaadi kaugusheide rakm. B kl. — 1. rms
Altmann — pion.-pat. — 62.45.

Ujumine.

100 m. vaba ujum. A kl. 1. v. a.-o. Sirk —
merek. — 1.26,9 sek., uus k.-v. rek. (end. 1.32
sek.).

100 m. vabaujum. B. kl. — 1. kdt. Liiv — sõjak. 2. komp. — 1.38,5 sek., uus k.-v. rek. (end. 1.40,8 sek.).

400 m. vabaujum. A kl. — 1. n. a.-o. Papp — sidepat. — 8.21,8 sek., uus k.-v. rek. (end. 8 m.).

400 m. vabaujum. B kl. — 1. asp. Aunapuu — sõjak. — 7.54,4 sek., uus kv. rek. ja pealegi topelt (end. 8 m. 14 sek.). Võib ütelda, et asp. Aunapuu on üks parim ja stiilikam k.-v. ujuja.

50 m. vab. rakm. A kl. — 1. v. a.-o. Arne-
mann — 1 m. 2 sek.

B kl. — 1. I j. m. Poola — merev. — 55,8 s.

Sõjaväe seitsmevõistlustel tuli sel aastal esimesele kohale õnne läbi v. a.-o. Miitel — Sak. jalaväe rüg. 25 punktiga. Vana veteraan v. a.-o. Piir, kes üks parematest sv. mitmevõistlejatest ja sv. seitsmevõistluste iga-aastane võitja, pidi loobuma raske jalavigastuse tagajärjel, mis juhtus treeningul.

Sõjaväe kolmevõistlustel rakm. B kl. — 1. rms Lustig — allohv. k.

Jalgratta kahevõistlustel esimesele kohale tuli noor Kangro — 2. div. suurtv.

Vehklemises esp. — 1. kpr. Krasting — üks. esk.

Täägil — 1. v. a.-o. Bluumann — allohv. k. Meeskondadevahelistel sv. viievõistlus. rakm. — 1. 3. div. õppek. — 23 p.

Jalgpallis — 10. jalaväe rügem.

Korvpallis — pioneerpataljon.

Võrkpallis — sõjakool.

Väeosadel kahel viimasel aastal saavutatud punktide vahekord.

Väeosa nimetus	1926. a.				1927. a.			
	A kl.	B kl.	Ühes kl.	Punkte kõrgis kl.	A kl.	B kl.	Eri- ja ühiskl.	Punkte kõrgis kl.
1. diviis . . .	20	7	52	79	72	98	66	236
2. " . . .	16	11	108	135	69	59	75	203
3. " . . .	9	27	51	87	20	70	41	121
Sv. üh. õppeas.	59	107	263	429	140	224	124	488
Tall. garnison.	89	70	229	388	112	142	90	454
Merejõud . . .	18	2	48	68	69	25	18	112

Sellest tabelist on näha, et käesoleval aastal üldpunktide arv on tõusnud, kuid erilist tõusu on märgata B kl. punktides, mis tõendab, et k.-v. noorsõdurite kehalise arenemise peale iseäranis suurt rõhku pannakse. Üheks suuremaks tõuke andjaks võiks siin märkida k.-v. kehalise kasva-

tuse kursust, mis oma nelja lennuga juba üle 150 k.-v. keh. kasv. instr. välja lasknud kehalise kasvatuses tööpõllule.

Käesoleval aastal oli ka auhindade arv ligi poole võrra kasvanud. Siin peab küll tänu ütleva neile riigi- ja seltskonnategelastele ja organisatsioonidele, kes sooja vastutulekuga k.-v. sportlasi auhindadega kostitasid.

Riigivanema esimese rändauhinna omandasid teist korda sv. ühendatud õppeasutused — 458 punktiga.

Riigivanema teise auhinna — 1. soom.-rong. rügem.

Kindral Laidoneri — 10. jalaväe rügem. — 120 p.

Kaitseliidu — suure pronkskuju „Gladiator'i“ — merekindlused — 65 p.

Eesti Panga — sidepataljon — 140 p.

Sõjaminister kindral Reegi — 10. jal. rüg. — 49 p.

Krediitpanga — 1. soom.-rong. rügem. — 13 p.

Sõjamineeriumi — sõjakooli 2. komp. 129 p.

Kindral Tõrvandi — sõjak. 2. komp. — 72 p.

Osatühisus „Esto“ — 10. jalaväe rüg. — 20 p.

Kindral Tõrvandi teise auhinna — v. a.-o. Miitel — Sakala jalaväe rügem.

Suurtükiväe inspektori — merekindlused — 41 p.

Inseneriväe inspektori — sidepatalj. — 53 p.

Ohvitseride keskkogu — sõjakool.

Kindralstaabi — 3. div. õppekompanii.

Kindral Lilli — sõjakooli 1. komp.

Rändauhind teatejooksus 5×500 m. — 1. jalaväe rügem.

Rändauhind jalgpallis — 10. jalaväe rüg.

Peale rändauhindade annetati kõigil individuaal võistluseladel kolmele esimesele kohale tulijale hinnalised auhinnad, järgnevale kolmele nägusad eestipärased diplomid. Meeskonnavõistlustel — esimesele meeskonnale hinnalised asjad, kahele järgnevale — diplomid.

Auhindu jagas isiklikult sõjaminister kindral Reek. Sõjaminister jäi võistluste tulemustega väga rahule.

Võistlusi juhtis kaitseväe keh. kasv. juhataja kol.-lt. Maser ühes Tallinna garnisoni spordikomisjoniga.

L-ks.

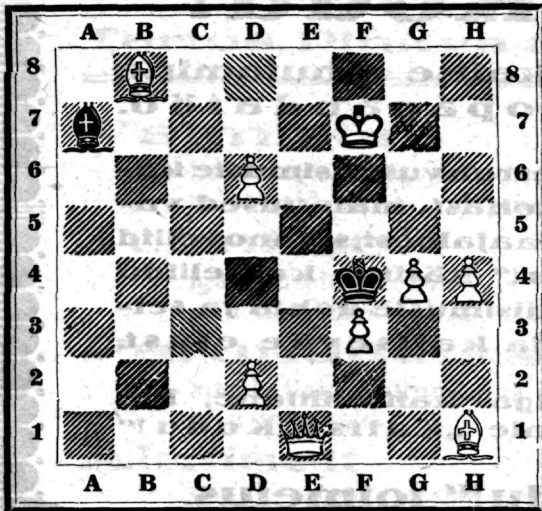
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 41.

Kokku seadnud A. Burmeister.
„Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

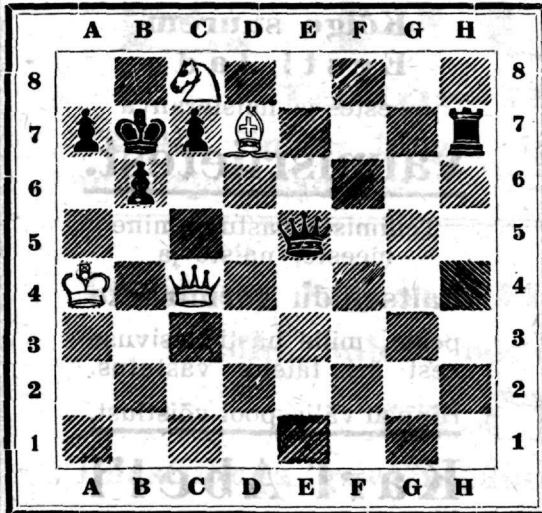
Valged.

Valged: K f7, L e1, O b8 ja h1, E d2, d6, f3, g4 ja h4.
Mustad: K f4, O a7.
Valged algavad ja annavad matt kahe samuga.

Lõpumäng nr. 27.

Kokku seadnud R i o.

Mustad.

Valged.

Valged: K a4, L c4, O d7, R c8.
Mustad: K b7, L e5, V h7, F a7, b6 ja c7.
Valged algavad ja võidavad.

Lahendus.

1. R c8 — d6 +, L e5: d6,
2. L c4 — a6 +, K b7: ab,
3. O d7 — c8 annab matt.

Naljad.

Keegi jalgrattur laseb teel jalutajale selga.
See hüüab vihasealt:

„Kas te siis kõlistada ei oska?“
„Kõlistada küll, aga sõita veel mitte!“

*

„Mis tehakse sõjaväes istudes?“
„Tõustakse püsti, kui ohvitser tuleb.“

*

Jalanõudeäri
LUDVIG OJA
Tartus, Kaubahoovis,
soovitab oma ärist võist-
lemata headusega
igasuguseid jalanõusid.
Astuge sisse vaatama!

Raudvooditööstus
K. Ivand & Ko.
Tartus, Riia tän. 34.
Soovitab maltserikkaid
raudvoodeid,
madratsaid ja reformpõhju
möödukate hindadega.
Töö eest täielik vastutus.
K. Ivand.

Kullasepa-, graveerimis-, emailimis- ja
märkide tööstus
Rudolf Tornius
Tartus, Aleksandri tän. nr. 7.
Valmistab igasuguseid kullasepa alal
ettetulevaid töid.

Riigiasutustele, kaitsevägele, kaitsemalevale, tuletõrjetele, üliõpilastele, koolidele, seltsidele, skoutidele, töösturitele kõiksuguseid vormi-, mütsi-, krae-, öla-, hoolsuse-, tunnus-, lõpu- ja aastamärke.

Metallpitsateid, templeid, lipunaelu, nimesid, aadressideid, monogramme, portsigare, ridiküle, sörmuseid ja teeb kullasepa alal kõiksugu parandustöid.

Kaitseliidu häälekandja

„Kaitse Kodu!“

ülesandeks on kodukaitse õhutamise ja rahvuslik propagandatöö.

„Kaitse Kodu!“ lelavad aset rahvusküsimuste käsitlemise kodukaitse seisukohast, mälestused vabadussõjast, sündmused sõjaajaloost, sõjanovellid ja romaanid. „Kaitse Kodu!“ käsitleb kaitseliidu elu, tuues artikleid päevaküsimuste kohta ja selgituseks pilte kaitseliidu ja kaitseväe elust.

Seepärast iga kodanik, iga kaitseliitlane, iga kaitsevälkane telligu endale „Kaitse Kodu!“

„Kaitse Kodu!“ toimetis.

RÄTSEPAÄRI

MAX JOHANSON

(Peterburist).

Tallinn, Lühike jalg 6, kõnetr. 30-89.

Võtan tellimisi vastu kõiksugu meeste-rahvariiete peale.

Alaliselt suures valikus moodsaid mustreis kõige paremaid inglise riideid, voodreid ja siide.

Austusega

M. JOHANSON.

**Kõige suurem
Eesti ladu**

meeste- ja naisterahva

valmisriietest.

Tellimiste vastuvõtmine meeste, naiste ja

kaitseliidu vormiriiete

peale, mille hästipassivuse eest äri täielik vastutus.

Hinnad väljaspool võistlust.

Karl Abel'i

**riide- ja valmisriiete-
kauplus**

Tartu, Kaubahoov 8.

Jaani Ratnik'u masinavabrik

Tartus, Pihkva tän. 50, kõnetr. 363.

Valmistab

hobustega veetavaid aurukatlaid isesõitjateks, põlevõli- või gaasimootoreid turba- või puugaasimootoriteks ja teisi masinaid.

Tehakse

igasuguseid treimis- ja hõõveldamistõid, freesitakse kõiksuguseid hambarattaid ja masinaosi, laagreid ja võlve.

Parandatakse

aurukatlaid, aurumasinaid, mootoreid, traktoreid, automobiile ja teisi masinaid.

Alaliselt

valmis saada automaatsilindri- ja muid määrijaid, biskviidi-, sindli- ja laastumasinaid. Kõiki metallist masinaosi parandatakse-sulatatakse autogeeniliselt kokku.

E. PUIJAT

Tartus, Poe tän. nr. 6.

Täielik linase lõnga, igasugu nõõride ja pakkimis-
materjali kauplus. - - - Oma nõõritööstus.

Kõige kasulikumalt ostate:

kõie-, ojha-, pesu-, sidumis- ja igasugu

nõõri

linast lõnga igas jämeduses, aktiniiti, kingsepa-, sadul-
sepa-traadilõnga ja kurte.

Linade ja kanepi vastuvõtmine ümbertöötamiseks lõngaks
ja nõõriks.

Hinnad odavad.

Jällemüüjatele hinnaalandus.

JÕGEVA ÜHISPANK.

Äriseis 1. juunil 1927. aastal.

A k t i v a.

P a s s i v a.

Kassa ja jooksvad arved teistes pankades	3.387.839.—	Osakapital	2.953.500.—
Väärtpaberid	29.340.—	Tagavarakapital	255.788.—
Laenud	31.713.095.—	Erikapitalid	534.822.—
Osamaksud teistes asutustes	83.000.—	Hoiusummad	33.251.415.—
Korrespondendid	2.191.459.—	Korrespondendid	199.872.—
Garantii debitorid	100.000.—	Rediskont	1.674.653.—
Liikmete kohustused	10.315.500.—	Garantiid	100.000.—
Varandus	3.180.587.—	Liikmete lisavastutus	10.315.500.—
Muud aktiva summad	1.501.124.—	Muud passiva summad	3.216.394.—
	<u>52.501.944.—</u>		<u>52.501.944.—</u>

Pank võtab raha hoiule, annab laenusid mitmesugusel kindlustusel ja toimetab KÕIKI pangaoperatsioone.

J U H A T U S.

Jõgeva Majandusühisus

asut. 1922. aastal,

on koha peal suurim kaubanduslik ettevõte. Lühikese tegevusajaga on ta suutnud endale suure, arvurikka liikmes- ja tarvitajaskonna võita.

Astuge Majandusühisuse liikmeks, sellega hoiate raha kokku ja saate paremat kaupa!

Jõgeva Majandusühisus

Jõgeval, oma majas.